Extracte de la Tesi Doctoral: *El llegat periodístic de Josep Puig i Cadafalch. Recerca i anàlisi dels seus articles d'opinió (1885-1936).* Dra. Tate Cabré Massot UAB, 2014:

8-El contingut: les sinopsis

8.1. L'articulisme polític i els articles d'opinió polítics

A continuació presentem els 97 articles d'opinió de tema polític de Puig i Cadafalch. S'inicien l'any 1891 a *La Renaixensa* i s'acaben l'any 1936 a *La Veu de Catalunya*, dos mesos abans que el diari fos incautat Els hem resumit i contextualitzat amb dades històriques i/o biografies de personatges que es poden llegir al camp de 'Notes' de les fitxes de la base de dades (impreses i/o digitalitzades al CD, al Volum II) i a continuació n'adjuntem les sinopsis. Hem de remarcar que en el pas del programa Access al Word s'han perdut molts codis irreversiblement, com per exemple la justificació i la cursiva de les capçaleres, i que hem intentat sol·lucionar dins la mesura del possible.

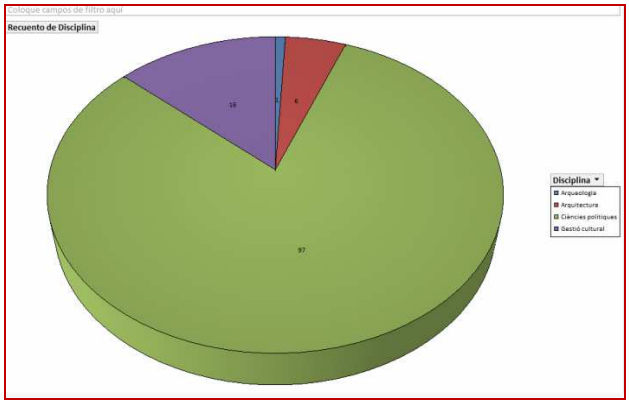

El gràfic circular, dels articles d'opinió per temes, assenyala en verd la predominància dels articles polítics, seguits dels de gestió cultural, en violeta, dels d'arquitectura, en vermell, i dels d'arqueologia, en blau.

1891

___ "Los federals a Mataró". *La Renaixensa* (26-XI-1891), p. 7.314 a 7.316.

Article sobre el contingut de l'assemblea de propaganda del partit federalista a Mataró. Puig hi denuncia diferents qüestions: d'una banda, de forma, el fet que la meitat dels discursos fossin pronunciats en castellà en un acte purament local; d'altra banda, qüestions de fons, com la barreja que fan alguns oradors del catolicisme amb el carlisme i, en general, de la política amb la religió, i les contradiccions dels qui esgrimeixen el lliure pensament. Conclou que el partit federalista, amb

els seus atemptats carlistes, no podrà guanyar-se el cor del poble català, poble "tolerant per temperament" i "que aborreix de tot cor tota intolerancia".

1895

___ "Lo Catalanisme y La Arqueología". *La Renaixença* (29-XI-1895), p. 6.723 a 6.725.

Puig diu que el catalanisme és fill de les aficions arqueològiques i històriques. Defensa l'escola històrica i la política experimental, davant l'escola racionalista i la política "tancada d'ulls". Aquesta segona, que, segons l'autor, ha passat de moda, englobava les ciències apriorístiques, la indústria que qualifica d'art a l'engròs i de quincalla, que pretenia destruir els gremis artesanals i, alhora, engendrava un absolutisme unitarista que no entenia d'arqueologia, ni de sentit dels pobles. Però la renovació ha vingut de la mà de la Renaixença, i també gràcies a la política i l'art experimentals que, compten amb exponents europeus, i s'identifiquen amb la tradició i el regionalisme catalans; un regionalisme que permet que els pobles es construeixin a partir de la seva història i les seves arts.

___ "La Cuestió del Castellà". *La Renaixença* (5-XII-1895), p. 6.866 a 6.868. També reproduït a *Lo Somatent* el 6-XII-1895 i al *Diari de Mataró i la comarca*. Segueix la sèrie publicat també al *Diari de Mataró i a la comarca*: "La questió del castellà i la arqueología" amb data 9-XII-1895.

El gran precepte de totes les arts és que l'artista parli amb la seva boca o amb el seu pinzell, no amb els dels altres. I és que el llenguatge té un sens fi de ressorts i delicadeses, perquè en la parla d'un poble hi queda, tan profundament, tota la seva història que mai s'esborra. En l'accent i en l'arrel d'una paraula el filòleg hi troba el signe de la germanor d'antics pobles, de barreges de races, de parentius perduts i germanors trencades i això ho sap molt bé l'artista, l'escriptor, el poeta. Per aquest motiu i, en el terreny artístic - ja no el polític-, considera que és una barbaritat que s'intenti exigir al poeta que posi el diccionari entre la seva ànima i la seva ploma.

___ "Los Administratius Castellanistes". *La Renaixença* (22-XII-1895), p. 7.235 a 7.237. També reproduït al *Diario de Mataró y la Comarca* el 7-I-1896 amb el títol "Los Administratius castellanistas".

Dur article contra els "Administratius castellanistes" per les resistències que posaven a la catalanització. Critica els administratius dient que: "l'administratiu és un dels exemplars més curiosos de la tonteria humana, són uniformistes i centralitzadors i per ells la vida real no és més que la llei o el reglament, són incapaços de pensar per ells mateixos" i això ho diu pensant en les vegades que a l' Ateneu s'ha qüestionat si s'havia de parlar en català. Segons ell, els administratius diuen que si el reglament és en castellà, s'ha de parlar en aquest idioma.

1896

___ "La cortesía castellanista". *La Renaixença* (10-I-1896), p. 210 a 212.

Comenta la visita a Barcelona del ministre d'Hisenda, critica la cortesia dels castellanistes i comenta que aquesta mena de cortesans menestrals no fonamenten la cortesia en l'educació de l'esperit, sinó en la de les mans, dels peus, de l'espinada i de la llengua i afirma que "sovint dintre el cos blincadís d'un cortesà castellanista, a sota la respallada levita, hi ha un mal educat enter i verdader".

___ "L'art administratiu". *La Renaixença* (26-I-1896), p. 572 a 574.

Critica com l'administració de l'Estat espanyol estén la seva uniformització i centralització en l'art i en la història. Així, no es pot aixecar cap monument sense passar pel filtre i censura del cos artístic suprem de la nació. La burocràcia dels formularis elimina qualsevol tret individual en l'art i, l'ensenyament acadèmic espanyol no té pensament propi, ni és artista, sinó conservador i un veritable statu quo*. Amb certa ironia, però, Puig mostra els errors de dictàmens històrics d'aquestes autoritats artístico-administratives que, per exemple, no aconsegueixen fer gòtic i català, allò que no és ni gòtic ni català.*

___ "La administració de les vides humanes". *La Renaixença* (16-II-1896), p. 1.037 a 1.040.

Parla del problema consistent en què gairebé cada any nombren una comissió de regidors per a l'estudi del sanejament de sota terra, atès que el fang soterrani que filtra poquet a poquet per les

parets podrides de les velles canonades d'aigua, en lloc d'aigua, reparteix a domicili allò que anomena "verí que mata". No obstant això, segons escolta i llegeix, diu que és més un problema científic i econòmic que humà.

___ "Lo home rule guerrero". *La Renaixença* (12-III-1896), p. 1.569 a 1.572. També reproduït a *Lo Somatent* el 13-III-1896.

Crítica a l'adoració idolàtrica que es fa de l'Estat espanyol, que si bé amb el seu centralisme vol uniformar el territori i restar de competències a regions i municipis, és incapaç de dotar-se dels recursos en matèria de defensa, i aleshores es veu obligat a demanar, a través de diaris i parlamentaris, l'auxili de les regions i, en general, del poble, com de fet, recorda ja va passar en la guerra francesa i en altres ocasions. Per això, parla amb cert to irònic, del 'Home rule' guerrer, de mena d'autonomia política improvisada, en què es demana auxiliar l'Estat. Titlla l'Estat d'ídol de guix i expressa que quan cau, desapareix l'artificialisme i emergeix, allò que Puig, anomena la pàtria natural.

___ "L'anarquisme de levita". *La Renaixença* (21-VI-1896), p. 3.737 a 3.742. També reproduït al *Diario de Mataró y la comarca* el 22-VI-896, a *Lo Somatent* el 2- VII-1896 i a *La Costa de Llevant* el 1896.

Puig i Cadafalch comenta que la policia està fent requisa d'anarquistes però el que no ha fet ni farà és la "requissa d'un anarquisme de més endintre": el de les idees. Hi ha dos tipus d'anarquistes oposats: el dinamiter que és el de brusa i el que tira bombes, i l'anarquista de levita, que si fos pobre també les llançaria. Es refereix a un i a l'altre, amb la metàfora de la "llaga per fora" i la "llaga per dintre" amb el virus. Defensa la recerca i destrucció de l'esperit anàrquic que domina dins governants i governats, i que produeix el desballestament d'idees i de tot l'establert i que fa la guerra contra tothom. I adverteix, reiteradament, del perill latent que pot comportar la despossessió de béns i d'ideals de l'anarquista de classe rica o de levita, en una societat de fi de segle que qualifica de salvatge.

___ "Lo caciquisme". *La Renaixença* (12-VII-1896), p. 4.183 a 4.185. També reproduït a *Lo Somatent* el 21-VII-1896.

Puig critica el caciquisme perquè, com l'anarquia, va contra el recte govern dels pobles. Mentre l'anarquia nega tota autoritat, el caciquisme no només l'afirma doblement, sinó que cerca doblar la vexació i la tirania. El titlla de monstruositat contra natura, i diu com Catalunya el va sofrir quan se i va treure el dret a governar-se i ara, també, amb la imposició del govern de Madrid, govern artificial, foraster i quasi despòtic, que desconeix les arrels de la gent, i no la representa. Però adverteix que aquesta tirania, a diferència de la vella Roma, és prosaica i desproveïda d'art, i els pobles moderns se la miren com una farsa entre bastidors.

___ "Los administratius de peu de marge". *La Renaixença* (23-VIII-1896), p. 5.043 a 5.045.

Critica que en els pobles, a semblança de la vella Roma, hi ha el cacic, que és l'emperador modern. I a més del cacic, hi existeixen uns quants Ministeris, que denomina, "de secà", com el d'hisenda, de Foment, de Governació o els de Gràcia i Justícia. A més, hi ha l'aspirant a Secretari de l'Ajuntament, dos o tres fabricants rics, un foraster i un "qualsevol sér providencial que pugui fer d'alcalde". A tots ells els anomena administratius de peu de marge, que aspiraven a més quasi tots en una capital veïna, però finalment han acabat al poble, i fan la feina que no fan al lloc d'on provenen: la lluita de l'home salvatge dins de la llei, i això és política. Entre els motius de lluita s'inclouen els les faldilles o de butxaca. Uns la fan en nom d'Espanya, d'altres del poble, però conclou "la bestia es sempre la mateixa".

___ "La moral administrativa". *La Renaixença* (28-VIII-1896), p.5.141 a 5.143. També reproduït a *Lo Somatent* el 2-XI-1896.

Parla de la moral administrativa en un moment en què són properes les eleccions i s'acaba el període de suspendre els ajuntaments i de processar regidors. Per a Puig i Cadafalch, tot allò dels administratius una mena de simulacre de la realitat, com una mena de comèdia. Critica fortament les lleis i procediments contradictoris amb què actua l'administració, i fins i tot, la doble moral en què incorre sovint. Diu que aquestes actuacions sovint no són més que un mitjà per cercar majories i

vots. No vol donar exemples, per tal de no caure en la seva dinàmica. No obstant això, al final atenua l'acusació, tot dient que també n'hi ha de persones honorables al capdavant de l'aparell administratiu i confia que hi faran reeixir els ideals.

___ "Los conillets del Parlament". *La Renaixença* (1-XI-1896), p. 6.463 a 6.466. També reproduït a *Lo Somatent* el 3-XI-1896.

Puig critica l'escenari del Congrés de diputats espanyol que li evoca una plaça de toros, però també l paper que hi van a fer els diputats catalans elegits. Aquests catalans, diu, es troben entre la llista de noms de desconeguts i dels quals poques vegades se'ls sent la veu al Parlament, més enllà de donar els vots afirmatius o negatius. Per això els anomena 'conillets del Parlament', lamenta que estan mancats de talent per defensar les qüestions catalanes, i que les seves intervencions van poc més enllà de fer preguntes i del seguiment de protocols davant l'allò que qualifica l'oligarquia castellana d'oradors.

1897

___ "La inauguració de la càtedra de literatura catalana a la universitat de Barcelona". *Lo Somatent* (10-I-1897), Signat J.P.i C..

Puig explica l'èxit i la justificació de la lliçó d'inauguració de la càtedra lliure de literatura catalana a la Universitat de Barcelona. La lliçó, que és explicada pel doctor Rubió i Lluch, adverteix prèviament la dificultat d'acotar una història de la literatura catalana, i reclama que el dret a exigir la càtedra als governants, ha de començar per l'esforç català que cal invertir-hi en la necessitat de crear un urs de literatura catalana. Elogia la iniciativa que ha tingut el rector en acollir-ne el seu plantejament, r contribuir al reconeixement del dret a la seva existència universitària i amb l'esperança 'aconseguir-ne l'oficialitat en el marc dels nous plans d'estudis literaris regionals, proposats per Menéndez Pelayo, a l'Estat espanyol.

___ "Todos nos quieren". *La Veu de Catalunya* (17-I-1897), p. 18 - 19.

És una acusació contra la política castellana que fa segles va perdent territori i el poc que li queda se li revolta. Ara es troba Espanya amb quasi totes les colònies en revolta, amb guerra a Cuba i Filipines molt probablement a Melilla, els "moros" veuen en l'espanyol l'enemic, a Cuba odien Espanya, a Filipines no poden veure als "Castillas3 i per Europa el nom d'espanyol representa "un matón, un bandido o un torero". Els fets d'aquelles "armes victoriosas en todos los climas" de quan "no se ponía el sol en los dominios de la corona de Castilla", ara ens ho paguen centuplicats totes les les nacions.

___ "Els nostres companys processats. En Prat de la Riba". *La Veu de Catalunya* (21-III-1897), p. 96 - 97.

Enèrgic article d'opinió de Puig i Cadafalch condemnant un decret governatiu contra el seu amic i company polític Prat de la Riba que havia defensat el Regionalisme per a Catalunya a l'Ateneu, a "La Renaixensa" i a l'Acadèmia de Legislació.

___ "Los ateneistas". *La Veu de Catalunya* (16-V-1897), p. 161 - 162.

Critica els respectables senyors "ateneístas y sólo ateneístas" que signaren el manifest, tot incitant als senyors socis de l'Ateneu a batallar en les eleccions de les Juntes de secció i la meitat de la Directiva que portaven ja perdudes. Els ateneistes tenien doble i triple personalitat: no era gent compromesa, ni un tipus de polític decidit que ho sacrifica tot per un ideal. Ni és que el castellanisme de les ànimes vulgars ha passat a certa gent de l'Ateneu o que les ànimes vulgars s'han fet ateneistes.

___ "Lo fabricantisme". *La Veu de Catalunya* (11-VII-1897), p. 226 - 227.

Algú ha dit que, el principi fonamental de la història econòmica dels pobles es basa en tres períodes caracteritzats per la proporcionalitat en què el treball i les eines intervenen en la producció: en el primer, tot o quasi tot es deu al treball i és allò dels pobles al començament de la civilització; en el segon, el treball i les eines hi tenen igual intervenció, i en el tercer, la intervenció de les eines és quasi l'única, mentre el treball humà no és res. El segon període coincideix sempre en la major perfecció e l'obra produïda, amb l'edat d'or de la producció. En canvi, el tercer període és el que està passant a Catalunya i, al qual Puig i Cadafalch, anomena Fabricantisme, mal de totes les plagues que en

aquest moment pateix Catalunya.

1898

_ "La mort de Don Quijote". *La Veu de Catalunya* (2-X-1898), p. 327 - 328. També reproduït a La Costa de Llevant el 1898.

Forta càrrega contra els dirigents polítics de Madrid, la "caterva d'ignorants o malvats que han llençat el país a les més desastroses aventures", als qui compara amb el Quixot, especialment a un d'ells a qui no esmenta (possiblement l'aleshores candidat a president de govern, el sr. Francisco Silvela) de qui afirma que és "sols imatge i símbol lo del Cervantes". Puig en ridiculitza les seves preteses reformes legislatives i en reprodueix set exemples realment risibles.

1899

___ "Els regeneradors administratius". *La Veu de Catalunya* (5-I-1899).

Puig critica que hi ha qui creu que la regeneració d'Espanya consisteix a reglamentar-ho i burocratitzar-ho tot. Amb aquest concepte s'ha treballat per convertir tothom en milicians. Però contra els regeneradors administratius i els seus programes polítics, Puig hi oposa l'ideal i la força de "l'esperit catalá que renaix".

___ "A n' en Silvela". *La Veu de Catalunya* (18-I-1899).

Puig s'adreça indirectament a en Francisco Silvela, aleshores president del govern espanyol, per defensar el reconeixement del poble català. Ho fa amb referència a un article publicat a "El Tiempo", diari en què en Silvela hi exerceix una forta influència. Li demana que no cerqui el pensament del poble català en els representants dels organismes oficials catalans escollits per Madrid, atès que són dues coses diferents: "lo poble y la falsificació del poble". I afegeix que si els catalans ajuden a regenerar alguna cosa, ho faran sempre per amor a Catalunya.

___ "Nosaltres". *La Veu de Catalunya* (28-I-1899).

Puig desmenteix els comentaris del diari espanyol "La Dinastía" segons el qual semblen qüestionar la possibilitat que el programa d'en Silvela, com a cap de la Unión Conservadora, contempli atorgar autonomia a cada regió. Hi contraposa el parer de "La Veu de Catalunya" que insisteix en demanar l'autonomia per a Catalunya, malgrat que aquesta aspiració no entra en el programa d'en Silvela, ni del seu partit. Continua remarcant la forta oposició que hi ha entre aquests polítics espanyols i Catalunya, en totes les seves facetes i, fins i tot, en el moment de la seva etapa històrica. Conclou advertint que seran benvinguts tots aquells qui tractin de refer la pàtria catalana i, enemics, tots aquells qui tractin d'enfonsar-la.

___ "La qüestió separatista". *La Veu de Catalunya* (25-II-1899).

A partir d'un incident al Senat espanyol, Puig comenta i es postula sobre les opinions que hi ha a Catalunya de la relació d'aquesta terra amb Espanya. D'entrada indica l'existència de dos corrents: el separatista i l'afrancesat. Ambdós evidencien els dèbils llaços que es mantenen amb Espanya, i que queden quasi reduïts als interessos comercials. Davant d'això, Puig es decanta per refermar aquest llaç i el de les diverses nacions d'Espanya, mitjançant una federació harmònica on convisquin els seus organismes autònoms. Un procés, que diu, ha de ser gradual cap a una "Espanya nova".

___ "La temporada cómica". *La Veu de Catalunya* (9-IV-1899).

Puig denuncia les llistes i procediments electorals a Madrid, el funcionament dels quals titlla de farsa. L'amiguisme en l'elecció de candidats de govern, fins i tot, porta al governador, si convé a "forsar la máquina" i el poble no participa en res. Conclou la crítica en dues línies: d'una banda, l'artificialisme del sistema; de l'altra, "el divorci entre'ls catalans y'ls que governan".

___ "Don Quijote á Catalunya". *La Veu de Catalunya* (23-IV-1899).

Crítica a la imposició de la llegenda castellana sobre la cultura catalana. Amb motiu de la diada de Sant Jordi, que coincideix amb l'aniversari de la mort de l'autor de "Don Quijote", en Puig i Cadafalch denuncia els actes de patriotisme espanyol a Catalunya, un patriotisme que titlla de "virulent" i d'"atach de bogería de nostre pobre Don Quijote". També fa un repàs crític a la concepció de la història d'Espanya que narra l'escriptora Emilia Pardo Bazán i un amic espanyol, per defensar que les llegendes i rondalles que expliquen, provenen d'una "patria postissa" que res té a veure amb el poble

català.

___ "La administració de Correus y Telégrafos francesa". *La Veu de Catalunya* (1-V-1899).

Carta elogiant als empleats i al ministre de Correus i Telègrafs francès per la seva previsió i pel bon ordre en què marxen els seus serveis després d'haver-se descuidat la cartera amb documents, diners i algunes targetes de premsa a la sucursal de telègraf del Grand Hotel, boulevard des Capucines.

___ "La nostra obra". *La Veu de Catalunya* (6-V-1899).

En aquest article d'opinió Puig i Cadafalch parla dels atacs del diaris de Madrid ("El tiempo de Silvela" i "El Heraldo") contra l'autonomia, el separatisme i contra Catalunya en general. I explica que per aquest motiu "existeix a Catalunya vigorosa i forta la corrent autonomista per aturar la riuada castellanista. I ho lograrem salvant amb això Catalunya i potser Espanya".

___ "La qüestió dels quartos". *La Veu de Catalunya* (2-VII-1899).

Puig i Cadafalch llegint els pressupostos de l'Estat Espanyol, que s'han de discutir properament, es posa a fer números i compara Catalunya amb Bèlgica i explica que "aquí la gent cansada de veure malversats els seus diners per l'Empresa-Estat, demana servirse per ella mateixa i l'Estat torna a treure el tema del separatisme".

___ "Lo francesisme". *La Veu de Catalunya* (16-VII-1899).

En aquest article Puig i Cadafalch denuncia que a Catalunya hi ha una corrent intensa de francesisme: "durant la guerra amb Estats Units era aquesta la forma de protesta d'una gran part de Catalunya". La gent cansada del desgovern estranger de Madrid preferia l'estranger de París. Però Puig opina que el que s'hauria de fer és que als catalans els hi interessi conservar la unió amb Espanya, s'ha de fer que els catalans es trobin bé on són. El nostre poble vol ser català, ho vol ser fermament i també ser un poble civilitzat i culte. Als governs els hi toca fer que es pugui ser català dins l'Estat espanyol.

___ "Las manifestacións francesistas". *La Veu de Catalunya* (23-VII-1899).

El 1899, estant la flota francesa de visita al port de Barcelona, es va organitzar una festa en honor de l'almirall francès Fournier. El públic, dempeus, va ovacionar els himnes de "La Marsellesa" i "Els Segadors"; en canvi, l'himne espanyol va ser acollit amb una xiulada general. Aquest article reflecteix l'estat d'ànim del poble català que manifesta el malestar d'un país contra els que mal governen.

___ "Lo del Catalanisme". *La Veu de Catalunya* (19-VIII-1899).

En aquest article Puig i Cadafalch ens explica que el Catalanisme passa per una crisis molt trista i esmenta que el Catalanisme l'han elaborat durant anys gradualment a poc a poc, gent de diversa mena i de diferents aptituds, té una tradició i un procés lògic pel que s'han format els seus principis passant de les idees velles a les noves successiva i pausadament. Però de la Convocatòria pel Consell General i redactada per la Junta Permanent de la Unió Catalanista, es dedueix que aquesta evolució llarga, algú n'admet sols un moment i es vol constituí una inquisició de consciències.

___ "La unidad de la Hacienda". *La Veu de Catalunya* (26-VIII-1899).

Es tracta de la investigació que fa l'Estat de la riquesa amagada, la que no tributa. "És natural que l'Estat investigui la riquesa amagada, el que no és lògic és que aquesta investigació es converteixi en una nova tributació imposada per força, segons plagui a qui la cobri i sense rebut, sense Real decret, Llei o Reglament".

___ "Companyerisme periodístich". *La Veu de Catalunya* (20-X-1899).

En aquest article critica al "Noticiero" i al "Diario" Mercantil "que són la representació de la premsa madrilenya", els quals parlen del companyerisme polític per censurar els diaris barcelonins "que no han rebut amb palmes i domassos als dos intrépits que 'El Imparcial' i 'l'Heraldo' ens han enviat a descubrir-nos i estudiar-nos".

___ "Als governants d'Espanya". *La Veu de Catalunya* (26-X-1899), També reproduït a *Lo Somatent* el 28-X-1899.

Puig fa una crida a l'Estat espanyol a "deturar el cumpliment de la fatal lley histórica" i li adverteix que es pot repetir amb el poble català. Una llei, per la qual, alerta que les guerres que s'inicien quan la "Madre patria" nega la llibertat d'un poble, condueixen a la independència d'aquell poble. A tall d'exemple, esmenta diversos exponents, el més recent que els comportà la pèrdua de Cuba, Puerto Rico i Filipines. Explica que aquests pobles haurien continuat la vida en comú amb els altres pobles espanyols, si el govern espanyol no els hagués tractat amb enganys i despotisme.

___ "Estafas ab cortesía". *La Veu de Catalunya* (1-XI-1899).

Puig i Cadafalch comenta que "a Espanya tenim una política de frases de cortesia i bona educació. La gent del món diari, la gent decent diu les coses amb un sol significat i la paraula dita és una escriptura. No passa així amb els polítics que recluten la gent amb programes de quatre cares, plens de frases buides que després s'orientan cap on convé, això sí amb molta educació i cortesia".
I critica també en Silvela per ser un dels que utilitza aquesta tècnica.

1900

___ "Evolucions". *La Veu de Catalunya* (13-I-1900), Portada.

La facilitat de Puig i Cadafalch per expressar per escrit les pròpies idees queda ben palesa a l'article "Evolucions" (acabament), en el qual opina sobre un article aparegut el dia anterior a "La Publicidad" (d'un dia per l'altre tenia capacitat per reaccionar). Aquest article de Puig i Cadafalch també fa referència a un escrit de la publicació "La Renaixensa", del 1897, a propòsit de la concessió de l'autonomia a Cuba (aleshores aquesta illa encara era espanyola; va deixar de ser-ho el 1898): "Avuy dia en totas aquestas regions que tenen plena conciencia de la seva personalitat nacional, existeixen agrupacions políticas que parteixen de la unitat del Estat espanyol y volen que dintre d'aquesta unitat els sía reconeguda la seva autonomía interior". L'escrit de "La Renaixensa" afegeix que aquestes agrupacions polítiques no han aspirat mai a que el seu programa s'implanti d'un sol cop,sense reformes que facilitin la transició. L'arquitecte Puig i Cadafalch ho discuteix, i afirma que en cap cas el catalanisme rebaixarà les seves aspiracions, i que els catalanistes continuaran fidels a les bases de Manresa (*). "El catalanisme triomfará pesi á qui pesi, y triomfará sol per la virtut de sos principis", afirma en aquest article de "La Veu de Catalunya".

(*) Bases de Manresa:
Nom amb què és conegut el document Bases per a la Constitució Regional Catalana, presentades com a projecte per una ponència de la Unió Catalanista davant el consell de representants de les associacions catalanistes, reunits en assemblea a Manresa el març de 1892. És un document fonamental que estableix els principis del catalanisme.

___ "La Unitat del idioma". *La Veu de Catalunya* (20-I-1900), Portada.

En aquest article publicat a "La Veu de Catalunya", Puig i Cadafalch critica les veus que des de Madrid defensen a ultrança l'ús del castellà, també a Catalunya. L'arquitecte català respon així un article del diari "El Imparcial", segons el qual "no voler intermediari de la llengua castellana en el nostre pensament y en els nostres sentiments" es "estrecho", "particularista" i sobretot "medieval". Puig i Cadafalch diu que després d'haver repassat la seva llibreria, ha observat que de llibres originals en castellà n'hi ha ben pocs (els escrits en castellà són sobretot traduccions). I afirma: "La llengua del poble castellá ha estat una llengua civilisadora á América; peró civilisadora á mitjas; tants pobles que la parlan, i entre tots no tenen la cultura per crear una llibreria científica". "Per a "El Imparcial" no hi ha altre interès que "la unidad", diu Puig i Cadafalch. I afegeix que "la unitat del Estat será, si's vol, un medi per a la administración, peró no'l fí de la societat mateixa; ni'l mateix Estat es ni ha estat may superior als fonamentals interessos socials".

___ "Espanyolisme". *La Veu de Catalunya* (6-III-1900), També reproduït a *Lo Somatent* el 8-III-1900.

A partir dels comentaris de la premsa de Madrid, Puig denuncia que Espanya qualifiqui d'odi, el reclam de Catalunya a ser diferents d'Espanya. Critica, així, la manca de reconeixement a la diversitat, en virtuts i defectes. I conclou que per a ser amic dels espanyols s'ha de ser com ells, imposició per a la qual utilitza l'expressió: "Pera unirse ab algú han de menjarsel"

___ "La protecció oficial á la cultura catalana". *La Veu de Catalunya* (23-III-1900), Portada. Edició vespertina.

Article d'opinió amb títol irònic, molt breu en comparació als que habitualment escriu en Puig i Cadafalch a "La Veu de Catalunya". En el context de la indignació i les protestes ciutadanes contra l'embargament per part d'Hisenda de la senyera i els premis de l'Orfeó Català Puig i Cadafalch es dol amargament de com el govern espanyol perjudica la cultura catalana (en un article annex "La Veu de Catalunya" informa que el deute és de 1.000 pessetes, el valor dels objectes embargats és de 350 pessetes i que 10 associacions culturals de Barcelona han expressat la seva indignació i solidaritat). Espanya perjudica Catalunya ja sigui escanyant les entitats filantròpiques, la Universitat, les escoles o imposant els seus artistes cursis, mestres ignorants, inspectors d'Hisenda... I per això l'obra pública és tronada, l'art antic es deixa caure de vell, els museus estan buits en comparació als dels països europeus... A Catalunya la desgoverna la burocràcia "la barbàrie, aqueixa mitja civilisació que no és la naturalesa salvatge, ni la cultura de l'home modern europeu". Tot el que és català és embargat pel fisc perquè "tot se'ns admet menos el ser nosaltres mateixos". I conclou afirmant: "Els quartos que tregui l'Estat venent à públich encant els premis de l'Orfeó Catalá, serviran en cambi pera subvencionar el Teatre Real, el Teatre Espanyol, la escola Nacional de Música y las Academias panteó de las milocas de la cultura nacional".

___ "El Baedeker den Dato". *La Veu de Catalunya* (4-V-1900), Portada.

El mateix dia de la visita a Barcelona d'Eduardo Dato, ministre de Governació (1899-1900), Puig i Cadafalch publica a la portada de l'edició vespertina de "La Veu de Catalunya" aquesta enginyosa "Guia Baedeker": un recorregut per la Barcelona oprimida per l'Estat espanyol; per tots els edificis públics depriments, rònecs i desproveïts de qualsevol modernitat; i per les comarques properes a Barcelona on els cacics espanyolistes amagarien la realitat i només mostrarien el que Dato vol veure igual que fan quan van a Madrid com a parlamentaris. Dato formava part d'un govern regeneracionista dirigit per en Silvela.La seva visita va acabar amb greus enfrontaments entre les joventuts catalanistes i els militars que van portar al tancament de la Universitat i de "La Veu de Catalunya".

1902

___ "L'autonomía al Ajuntament". *La Veu de Catalunya* (1-I-1902).

Puig denuncia l'excessiva burocràcia de l'Ajuntament de Barcelona. Hi contraposa, allò que per a ell, hauria de ser el principi d'autonomia de serveis, segons el qual, ha de cuidar de cada cosa qui hi entengui, sense "la intervenció desconfiada de l'administració". Aquesta diu, és la forma d'anar contra la llei imposada i superar-la, i ha de permetre el progrés dels afers que es tracten.

1903

___ "Els mals del Ajuntament". *La Veu de Catalunya* (2-IV-1903).

Com en altres ocasions, Puig critica l'excessiva burocràcia a l'Ajuntament de Barcelona, portada en mans d'inexperts que no coneixen els temes que s'hi tracten. Per això, titlla de comèdia, el procediment de lectura i aprovació de temes al Consistori. Reclama seriositat i una reorganització dels empleats d'aquesta entitat, que està formada per més de seixanta escrivents; petició, que li han refusat, i per la qual diu sentir-se força sol.

___ "Els nostres plans a l'Ajuntament". *La Veu de Catalunya* (11-V-1903).

Exposició i defensa dels nous plans i iniciatives que s'han fet per al municipi de Barcelona, des que el catalanisme és a l'Ajuntament. Tot i que, lamenta que hi ha un dèficit de milions, que sense l'ajut dels ciutadans, és impossible de cobrir, d'altra banda, enumera nombroses obres fetes, sobretot en l'àmbit urbanístic. També el fet que han impedit el nomenament d'amics i els negocis poc transparents. Al final del text es pregunta per què hi tenen "gent enemiga de tot això" que, segons diu, els insulta.

___ "La difamació contra'ls regidors catalanistas ". *La Veu de Catalunya* (18-V-1903).

Cal situar aquest article en el context del regeneracionisme administratiu iniciat per l'alcalde Robert que els regidors de La Lliga continuen fermament per tal d'eradicar la corrupció i l'amiguisme de

l'Ajuntament de Barcelona, on Puig i Cadafalch és regidor des del 1901. En la seva lluita per desfer els monopolis d'algunes concessionàries de serveis públics, com l'aigua –Dos Rius- i el gas de l'enllumenat –Strache- els catalanistes són atacats amb campanyes de difamació orquestrades des d'aquestes potents empreses que subornen diaris i mercenaris de la ploma. En aquest article ens parla, entre d'altres coses, de les mesures que el seu grup impulsa perquè el clavegueram i l'aigua potable funcionin correctament a la ciutat. Puig i Cadafalch diu que el tema de la portada d'aigües a Barcelona "ha aixecat els clams d'un diari que no anomeno" i que la portada del gas d'aigua "ha concitat contra nosaltres las iras baixas d'aqueixa gent dedicada a la vil feina d'infamar als altres per trenta o quaranta duros cada més". Josep Puig i Cadafalch diu que és un "problema vital" el fet de dur aigua a Barcelona, i subratlla que el preu que es paga per l'aigua a Barcelona és més alt que a la major part de ciutats d'Europa. Critica els qui s'oposen a que es portin a Barcelona aigües del Montseny. I apunta que aquesta oposició prové d'un diari on hi ha advocats de l'empresa que porta a Barcelona les aigües de Dos-Rius, la qual perdria el monopoli si prospera la proposta del grup catalanista. Puig i Cadafalch recorda que els catalanistes també són contraris al monopoli del gas, i que per això proposaran i votaran la municipalització d'aquest servei. I afirma que volen dur a terme també la municipalització de l'enllumenat públic, per la qual cosa proposaran que es realitzi un concurs internacional.

___ "Barcelona". *La Veu de Catalunya* (28-X-1903), p. 40210. 7-XI-1903 (contra la inanició municipal).

Davant les properes eleccions municipals (novembre 1903), Puig i Cadafalch crida els ciutadans a votar per una ciutat de progrés, l'enemic més gran de la qual afirma que és l'Estat espanyol. Per molt bé que s'administri la ciutat de Barcelona segons PiC no aconseguirà reduir mai prou les despeses perquè sempre hi ha l'Estat espanyol que s'endu per no retornar mai a Barcelona, una gran quantitat de diners en impostos. El problema és que Espanya és un país pobre. França, per exemple, gasta tres vegades més que Espanya en serveis públics amb una població del doble d'Espanya i la mateixa extensió de territori. D'aquest pobre pressupost se'n beneficien els pobles pobres d'Espanya i en surten perjudicats els rics; no és un problema de mala administració sinó de desequilibri, i li ve molt gran al Govern espanyol. Per això apareixen les solucions regionalistes. I per això els governs haurien de deixar lliures les ciutats i fan el contrari, les aclaparen amb impostos que se'n van a Madrid i no tornen. El pressupost de Barcelona és de la meitat de les seves homòlogues europees. "Per això, aquí, fins las eleccions municipals tenen una aspiració més alta que la de la administració arreglada y honrada; l'aspiració a la llibertat y el dret de fer d'aquella Barcelona raquítica d'anys enrera, la Barcelona ideal, gran y europea".

1904

___ "Els representants dels analfabets". *La Veu de Catalunya* (1-I-1904), p. 2.

Crítica al programa electoral del trust republicà, un programa que segons revelen les estadístiques municipals, representa una majoria de vots de l'electorat obrer i analfabet. Segons Puig, aquest programa lerrouxista nega la cultura i les institucions, i és propi de l'home primitiu. Lamenta que no hi hagi campanyes de cultura en el programa.

___ "Els económichs". *La Veu de Catalunya* (26-X-1904).

Crítica a la garreperia i a l'immobilisme d'alguns economistes. Puig comenta amb orgull el cost que ha comportat un acte que, com a representant de Barcelona, ha anat a fer a Saragossa. Parteix d'aquesta anècdota per destacar la inversió que, per a la ciutat, suposen els actes festius. També hi defensa les inversions fetes pel polític i economista, Rius i Taulet, qui va convertir-la en una ciutat rica i europea. Contraposa l'exemple de l'activitat d'aquest economista, al dels "economichs" a quis acus no fer-hi res.

___ "La batalla de divendres". *La Veu de Catalunya* (20-XII-1904), p. 3.

Puig remarca la importància d'un fet insòlit esdevingut divendres a l'Ajuntament de Barcelona: les classes mercantils i industrials aconseguiren imposar-hi el seu pressupost. A l'Ajuntament, hi ha dues forces socials que es contraposen. N'hi ha una que està formada bàsicament per una majoria republicana, que fou "proclamada dictatorialment per en Lerroux" i que representa les masses compostes per emigrants, cosmopolites i analfabets. L'altra força correspon al conglomerat de classes mercantils i industrials, i és representada pel grup catalanista. Puig manté l'esperança en aquesta segona força per acabar amb l'analfabetisme.

1905

___ "La lluita per la patria". *La Veu de Catalunya* (4-III-1905), Portada.

Amb motiu de la imminència de les eleccions municipals, Puig fa un cant a l'esperança per a la reconstitució nacional. Empresa de reconstitució que diu, triomfarà contra dos enemics de la pàtria: el caciquisme antic - del qual només en queden uns quants inconscients -, i els esperits dèbils o l'enemic de dins, a qui la victòria dels enemics de fora, fa perdre la fe.

___ "El nostre espanyolisme". *La Veu de Catalunya* (23-VIII-1905).

Puig i Cadafalch qüestiona si l'afirmació del catalanisme només pot tenir lloc fora d'Espanya. Després d'un reguitzell d'interrogacions sobre la concepció d'Espanya, reafirma, com altres vegades, que l'ésser col·lectiu català no és un atac contra Espanya. Insta l'Estat espanyol a adoptar aquella idea de pàtria que ha evolucionat cap a formes pacífiques d'unió entre pobles.

___ "La crisis del patriotisme". *La Veu de Catalunya* (29-VIII-1905), Portada.

Puig i Cadafalch critica aquells lligams de Catalunya amb l'Estat que resten subjectes a una qüestió d'interessos purament mercantils. Qüestió amb la qual s'ha envaït extensions pobres i "atrassades" de Catalunya, atès que la gent d'aquestes extensions, a canvi de determinades promeses de sous o càrrecs, ports i carreteres, s'han "entregat" a "diputats forasters". Però a la crisi de patriotisme que aquest fet suposa, reclama "l'amor a lo nostre".

___ "A votar per l' Exposició Universal". *La Veu de Catalunya* (11-XI-1905).

Davant les imminents eleccions municipals que se celebren amb motiu de l'Exposició Universal a la ciutat de Barcelona, Puig i Cadafalch fa una crida al vot dels ciutadans catalans. Creu que només l'electorat genuïnament català, amb el seu vot, pot defensar la ciutat, engrandir-la i fer-la una capital moderna. L'obra ha de portar Catalunya al Mercat del món i al pensament internacional. També s'afegeix el fet que, en la mateixa jornada, s'elegiran també nous consellers municipals, els quals hauran d'executar el projecte descrit.

1907

___ "Les subvencions del Estat a la Exposició". *La Veu de Catalunya* (15-I-1907), Portada.

Amb relació a la petició d'un ajut de 100.000 pessetes per a l'Exposició Universal de Belles Arts que ha d'obrir-se a l'abril, Puig i Cadafalch, explica la seva postura. Demostra com tantes promeses i bones paraules per part del govern espanyol, no s'han fet efectives i, fins i tot, hi ha hagut hostilitat en la representació que n'han fet a l'estranger. Per això, Puig justifica el seu vot contrari a la subvenció i al nomenament de presidències ministerials.

___ "Aliansa". *La Veu de Catalunya* (20-IV-1907).

Com en altres ocasions, Puig i Cadafalch, denuncia la incomprensió d'Espanya vers la germanor de nacions i vers el dret a ser diferents; aquesta vegada, a més, hi contraposa un exponent del patriotisme català, consistent en una aliança que denomina "Solidaritat de catalans" i que uneix tots els partits catalans, amb idees diferents, però que estimen Catalunya. I, afegeix que, mentre el govern de Madrid titlla aquesta aliança de "montón", aquest ideal ja és una realitat als pobles més poderosos d'Europa.

___ "Virgili processat". *La Veu de Catalunya* (12-XI-1907), Portada.

Puig i Cadafalch explica com és citat a declarar amb motiu d'una inscripció que va escriure fa tres anys en lletres gòtiques al frontó d'una casa de la Diagonal. El denunciant és el diari "El Progreso" que l'acusa d'atacar la integritat de la pàtria. Puig al·lega que la inscripció és treta d'un vers d'en Virgili, que al·ludeix a la llibertat de Catalunya dins l'Estat espanyol. Lamenta que, els comentaris d'aquesta llibertat que s'han fet a les Corts i en altres ocasions, ara siguin tractats de delicte.

1908

___ "L'alegria dels enemichs de Catalunya". *La Veu de Catalunya* (16-XII-1908), Portada.

Davant la victòria del partit de Lerroux a la ciutat de Barcelona, Puig insta a "no despreciar en aquests moments la veu del enemich". Fa un repàs a les accions violentes i de desordre públic que aquest partit ha portat a Barcelona. Esmenta, també, com des de l'Estat espanyol, celebren i consagren en Lerroux i el seu partit com a símbol nacional de progrés hispànic contra la reacció transitòria del moviment català, que ve representat per Solidaritat Catalana. L'article conclou amb una crida als catalans a fer memòria i prendre nota de la missió del partit guanyador, que és contrari a les aspiracions catalanes.

___ "La Fleca contra'l Llibre" . *La Veu de Catalunya* (30-XII-1908), També reproduït aLa Revista Catalana d'Educació el 1909, pàgs. 41 i 42.

Puig parla d'una discussió mantinguda a l'administració local de Barcelona vers l'assignació pressupostària, en la qual s'acabà elegint la proposta d'una fleca, en lloc d'un premi literari en memòria de D. Manuel Durán i Bas. Segons diu, aquesta oposició és recurrent i té lloc entre els que, com ell, lluiten al costat del llibre units per aspiracions espirituals i, aquells altres, defensors del pa, "àcrates", enemics de la cultura pública per considerar-la una despesa. Els anarquistes que posen bombes, els contraris a la propietat, s'agermanen en aquesta causa contra el bé públic, amb els anarquistes de levita, representants de la propietat. Puig expressa obertament el seu desig perquè desapareguin uns i altres.

1909

___ "La processó de la moral". *La Veu de Catalunya* (29-III-1909), Portada.

Article dels que escriu com a diputat a Corts a Madrid (1907-1909). És una barreja de crònica política i de descripció pintoresca, quasi grotesca, de l'ambient casolà que viu al parlament "santuari de les lleys", i al senat, on tot és més tràgic però li segueix semblant domèstic. El tema que l'ocupa és "un drama casolà de govern municipal de Madrid, volgut transformar en qüestió nacional pel senador per Guadalajara", Sol y Ortega: la pugna per la concessió de llicències a dues companyies d'aigua, la del marquès de antillana i la de les aigües del Lozoya, propietat de l'Estat, que ha portat a la paralització de les obres. Sol ha acusat Maura de poca moral perquè té accions de la companyia del marquès, i a Barcelona el tema ha revoltat els lerrouxistes indignats per la falta de moral. Amb el to àcid de tot l'article Puig se'n riu de la moral dels lerrouxistes i conclou: "Y jo he pensat com temps enrera aquelles mateixes colles aplaudíen el nou decàlech de la moral lerrouxiana dictada entre llampechs retòrichs als 'jóvenes bárbaros': 'Violad, robad, matad…'"

___ "El geni de l'ordre econòmic". *La Veu de Catalunya* (26-IV-1909), Portada. Signat a Berlín el 17-IV-1909.

Aquest article crida al vot per la Lliga Regionalista a les eleccions municipals del 2-V-1909, que acabaran guanyant els lerrouxistes. Puig i Cadafalch està fent el cèlebre viatge a Alemanya que marcarà l'inici de la seva etapa blanca com a arquitecte, amb la qual cosa barreja la descripció i la narració de la crònica de viatge amb l'argumentació i la instrospecció dels gèneres opinatius. Puig observa a Berlín les grans infraestructures culturals que es creen (escoles, museus, biblioteques, parcs botànics, instituts d'investigació...), la ciutat espiritual del futur, i pensa en "els genis de l'ordre económich" que a Barcelona han parat les obres d'en Rius i Taulet, que representen deu milions, i les han tingut deu anys parades, perdent cinc milions d'interessos. Xifra el retard de Barcelona respecte a Europa en trenta o quaranta anys en falta d'aigua, d'escoles, d'ensenyança, d'urbanització, quan la ciutat podria ser una Brussel·les del Migdia, i diposita el seu futur espiritual i material en mans de la Lliga, que cal votar.

___ "La fi d'una campanya patriòtica" . *La Veu de Catalunya* (25-XI-1909).

En un context temporal que segueix els incidents de la Setmana tràgica, Puig lamenta amb emotivitat que no s'hagi aprovat una llei d'administració local a les Corts, aprovació que havia de significar un pas important cap a l'alliberació del poble català. En la causa d'aquest fracàs, hi veu un error de tàctica: la creació del partit Solidaritat Catalana, sorgit de l'aliança de partits catalans, i del qual se'n penedeix, atès que "cercà la foma de disgregarse y de arborar banderas diferentas" . Qualifica d'acte de traïció al poble català, les esmenes que aquest partit hi ha fet a la llei. I creu que els mateixos republicans del partit, anteposaren la llibertat a l'autonomia, i que l'obra de deslleialtat continuà, quan els diputats nacionalistes no tingueren prou autoritat i restaren en silenci. Tanmateix, manté la voluntat de cercar esperances d'una nova oportunitat.

1910

___ "Lo del governador". *La Veu de Catalunya* (1-II-1910), Portada.

Puig lamenta unes declaracions que, segons els diaris, ha formulat el governador de la província de Barcelona, el Sr. Suàrez Incläàn, i segons les quals, l'existència d'una "maffia" que vincula alguns elements conservadors amb l'anarquisme pot ser la causant de atemptats esdevinguts a la ciutat de Barcelona. Puig insta al governador a fer públic els detalls del seu descobriment. Tanmateix suggereix la hipòtesi que aquestes declaracions no són fonamentades i han estat fruit de la improvisació inflada per la irritabilitat del governador, davant de certs rumors sobre la davallada de valors morals a la província. Finalment, li demana que si no és capaç de revelar els detalls de les seves declaracions, confessi el seu error i dimiteixi.

___ "Lo de la llengua catalana". *La Veu de Catalunya* (18-II-1910), Portada.

Puig mostra decepció per la nova etapa política que havia de possibilitar la creació de Solidaritat Catalana, en la qual "l'enemich hauría deixat de ser un traidor, les idees contraries se suposaríen llealment professades (...)". El tema en què es focalitza el desengany és, ara, la qüestió de la llengua, tema pel qual alguns redactors de "El Poble Català" han acusat en Prat de la Riba de traïdor. Puig surt a la seva defensa, tot argüint les accions que ha emprès al seu costat per portar la llengua a la vida pública i a la cultura i, sobretot, per difondre-la pel món. També, lamenta les resistències que ell mateix ha trobat per part de l'esquerra a l'Ajuntament, qui ha substituït una proposició seva sobre el reglament dels empleats en què requeria els coneixements parlats i escrits de la llengua, per una altra, en què només l'han d'entendre. I conclou, entristit, en com les grans reivindicacions patriòtiques poden incloure una "fonda hipocresía".

___ "Campanya Electoral. La qüestió catalana". *La Veu de Catalunya* (28-IV-1910), Portada i pàg. 2.

Davant una Barcelona trasbalsada per l'anarquia, Puig defensa una acció comuna entre la Lliga Regionalista i la coalició de carlins, integristes i conservadors, per tal de restablir l'ordre material i religiós a la ciutat. Justifica la participació catalanista, esgrimint que hi van reclamar la qüestió catalana de la necessitat d'un organisme de govern català de l'administració pública. Un programa votat en un míting de Tívoli ja havia proclamat aquesta necessitat, i havia estat signat per en Salmerón i la Unió republicana. Ningú de les Cambres legislatives objectà aquesta aspiració i "en Maurà l'encarnà en la lley de Administració local", que fou acceptada per tots els partits. Puig qüestiona i retreu als "senyors de Barcelona" el fet que no han acceptat aquesta acció, en un moment en què la situació de la ciutat ho exigia.

___ "Els Barbres". *La Veu de Catalunya* (5-V-1910), Portada del suplement .

Crítica a les forces polítiques progressistes que es troben al capdavant del govern general i del govern municipal. Analitza l'aplicació del concepte de "progrés" a les diverses esferes humanes, es qüestiona l'aspecte nou que es detecta en tota cultura i art que arriben de fora, i lamenta que "tota la mansuetut del art negoci, del art tant-se-mendona, se's tornat art oficial". Equipara el moviment progressista amb els barbres que envaïren Roma i que després de destruir algunes estàtues i llibres, se'n dedicaren a copiar-ne. Veu mansuetud i amiguisme en l'acció política de l'Ajuntament, com a símptoma d'aquesta invasió. Finalment, saluda, amb sarcasme, aquesta nova arribada dels barbresque diu comporta el retorn a la vida primitiva i salvatge. I per acabar augura una ciutat futura "sense centre, sense acròpolis; sense cervell, ni cor".

___ "La nostra llengua expulsada". *La Veu de Catalunya* (14-XII-1910), Portada.

L'article comença amb la justificació de la necessitat de tractar la situació en què s'exclou el poble català de la seva llengua, quan es troba amb un foraster, i dóna, a tall d'exemple, alguns congressos. Mentre les autoritats castellanes imposen el seu "ordre social", Puig detecta que "may l'autoritat floreix de nosaltres" donat el fons anàrquic dels catalans. Tot seguit, lamenta el procés d'assimilació pel qual la llengua dels Estats tirans esdevé llengua noble, de civilització i progrés, mentre la llengua dels vençuts és condemnada a ser grollera i "indigna de les coses elevades". Tracta de desfer alguns arguments afegits amb els quals al·leguen aquest tracte, com la forma musical o la universalitat, i recorda que els "assimilistes romans" havien parlat del castellà esgrimint motius semblants de menyspreu. En canvi, en l'església, hi veu un exponent de l'apreci a les llengües "que cauen" com el

llatí. Finalment, afalaga l'anarquia del poble català vers la negació que pateix de la seva vida col·lectiva "com si no fos digna d'existir fora de les capes baixes".

___ "La memoria den Rius y Taulet befada al Ajuntament". *La Veu de Catalunya* (23-XII-1910), Portada.

Puig es plany que Barcelona sigui cada cop més una "ciutat conquistada" per diversos fets com l'exclusió de la llengua catalana en actes públics, els quals qualifica de "fuetades" per part del Consell de Cent. Entre aquesta enumeració de fets que proven el menyspreu a Catalunya per part d'uns forasters que anomena "barbres", Puig en remarca un esdevingut a l'Ajuntament. Es tracta de l'intent, per part del regidor valencià Vinaixa, de suprimir la pensió a la vídua del difunt Rius i Taulet. En Puig el considera un acte d'ignorància i un atac per esborrar la memòria d'en Rius i Taulet, qui segons diu, va ser el fundador de la Barcelona moderna. I crítica, entre altres coses, la manca de cortesia que hauria de tenir el senyor Vinaixa, en qualitat de foraster. Finalment, s'alegra que la proposta no prosperés i que tingués sanció pública per part dels amics barcelonins. Tanmateix, , reprèn el fet de les fuetades a Barcelona.

1914

__ "La causa i el remei de l'epidemia". *La Veu de Catalunya* (16-XI-1914).

Puig defensa l'obra de sanejament de les aigües que ha fet a Barcelona, i les possibles solucions a un problema antic que ha tingut com a conseqüència la contaminació de les aigües i la transmissió de l'epidèmia a les llars. En primer lloc, al·lega la manca de previsió i cura de l'obra de desguàs i canalització d'aigües dels seus antecessors a Barcelona, així com les prescripcions burocràtiques que, des de 1885, impedien fer les clavegueres. Iniciada l'obra, però es van trobar que, a l'hora de portar l'aigua de Montcada a Barcelona, la manca de canonades de ferro feia desviar l'aigua per un "curs desconegut", cosa que va degenerar en l'epidèmia. Després de sospesar possibles solucions, descriu el remei en tres fases, un remei que no és ràpid ni econòmic, però que s'aplica a tota Europa. Finalment, reclama herois per a fer-lo.

1915

___ "Els barbres contra la cultura". *La Veu de Catalunya* (12-III-1915).

Puig defensa la inversió que ha fet la Diputació de Barcelona en cultura catalana, com a quelcom nou que se surt de la "pauta provinciana". Si bé és conscient de les suspicàcies de l'Espanya conservadora vers les innovacions, no comprèn la postura nacionalista i d'"ideal progressiu" del senyor Corominas que considera les institucions d'Ensenyament Superior exclusivament adreçades als rics. Puig li respon que l'ensenyament s'adreça a les plebs, formades per rics i pobres, però lamenta que tutelat pel Ministeri i tan proper al programa lerrouxista, perdi les seves arrels. Un ensenyament que defensen, tant els "barbres rojos" com els "barbres blancs"; tant el conservadurisme castellà del sr. Maura, com el lerrouxisme anticatalà. Conclou acusant en Corominas d'atacar la seva pròpia cultura i qualifica el seu nacionalisme de "suicidi".

___ "La questio de la llengua. Al senyor Royo Villanova, nostre al·liat i amic". *La Veu de Catalunya* (23-XI-1915), Portada. Reproduït a *El Vallés Nou* el 28-XI-1915. Amb el títol "Al Sr. Royo Villanova, nostre al·liat i amic". Pàgs. 2 i 3.

Article molt extens (6.820 caràcters) publicat també a "La Veu de Catalunya" en què duia l'avantítol "La qüestió de la llengua". Puig fa ostentació del seu estil irònic més pur, que en el títol, a l'inici, i al final del text es converteix en sarcasme contra el diputat Royo Villanova, cèlebre anticatalà, que va portar al Parlament el problema de la llengua catalana quan sembla que es va molestar per un rètol en català durant una visita a Barcelona. El defineix com "el nostre irascible col·laborador, ple d'espontaneitat" i el compara indirectament a un primat. Segons Puig, a Royo el molesta que es parli català, i a Madrid, on encara es viu com als temps del general Espartero, desconeixen que a Europa ja es parla del lliure ús del propi llenguatge. A més la premsa madrilenya lliberal l'increpa i un catedràtic, fins i tot, insta el ministre de Governació a reprimir la llibertat de la llengua. La culpa del retard amb què es viu a Madrid és segons Puig la pobra bibliografia que tenen, i que les idees triguen trenta anys a ser traduïdes "i l'home que traspassa la frontera i aprèn un llenguatge i torna, és un súper-home durant un quart de segle". En canvi a Catalunya es parlen idiomes, es viatja, i el català es fa entenedor. Les publicacions de l'Institut d'Estudis Catalans sovint troben tancades les portes a Madrid però obertes les d' Europa. I és la imposició del castellà, la que causa retard a Catalunya. Puig recorda –tema recurrent en ell- com es va sentir vexat a l'escola, quan essent infant, li van

imposar el castellà. També és un tema de sentiment, els catalans se senten maltractats i s'amaguen per no ofendre com els negres que "abandonen a Amèrica el lloc del teatre o del tramvia per no ofendre els blancs". Per a Puig s'ha acabat la "cortesia negra", demana una mútua tolerància i conclou recordant que "al nostre poble el mou més que un pa una bandera, i és ben segur que no governaria en pau el que s'atrevís a aquesta qüestió de la llengua catalana."

1918

___ "Article a 'El Liberal' sobre nacionalisme". *La Veu de Catalunya* (20-XII-1918), No apareix a l'edició de matí, només a la vespertina, a la pàgina 8, dins les "Darreres Informacions".

"La Veu de Catalunya" reprodueix íntegrament un article de Puig i Cadafalch, president de la Mancomunitat, al diari 'El Liberal', sense títol, i que com a tota referència temporal porta 'Madrid, 29, 2 tarda'. És un article molt agre contra els polítics i diaris espanyols que considera incapaços d'entendre el problema nacionalista per la seva suprema ignorància de la realitat espanyola i internacional. Cita "ABC"i "EL Debate" i "otros dignos periódicos" que no van entendre el seu discurs a les Corts sobre Federalisme i Autonomia, i els polítics Royo Villanueva, Sánchez de Toca i García Prieto, les intervencions dels quals replica. Els considera analfabets en règims polítics en general i sobre el Federalisme i l'Autonomia, models polítics en què viuen les set desenes parts del món civilitzat. Afirma que coneixen tan poc Catalunya com Irlanda que acaba de proclamar-se independent, i li sembla que se li dirigeixen com si ho fessin a la Catalunya del 1880, quaranta anys enrere, on encara viu ancorada gran part d'Espanya. Li sap molt de greu el fals clixé que molts espanyols tenen de Catalunya, sobre la modernitat de la qual ell fa un autèntic panegíric. També lamenta que Espanya va passar la meitat del segle XIX lluitant contra el progrés, la ciència i les llibertats individuals. Acaba amb uns símils molt divertits que devien ofendre de ben segur els seus contrincants polítics: "los governantes de levita residen en suntuosas salas Luis XVI traídas desde Francia; pero ni con 'boisserie' ni con los muebles de laca ha venido ni una idea. Nos figuramos hablar con un hombre del siglo XX y nuestro interlocutor es el duque de Alba disfrazado o el conde-duque de Olivares afeitado y recortado el bigote, si no es Viriato que, recien bañado, se sienta con la mentalidad del guerrero primitivo en la silla de primer ministro de un Estado moderno."

1919

___ "Aniversari de "La Veu de Catalunya". Vint anys de identificació. L'obra realitzada". *La Veu de Catalunya* (1-I-1919).

Amb nostàlgia, Puig i Cadafalch repassa els noms dels seus companys fundadors de " La Veu de Catalunya " com a diari l'any 1999, i amb sentiment, reprodueix un al·legat patriòtic que va escriure com a president del Centre Escolar Catalanista anys abans (1888-1890). Afirma que, al cap dels anys, la pàtria "espera l'Autonomia, que és la llibertat, que és la cultura. Que sigui el vintè aniversari de ' La Veu de Catalunya ' el pòrtic de l'any primer de la Pàtria nova." Aquesta cloenda s'explica perquè en aquells moments s'estava preparant el Projecte d'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1919, que seria aprovat per l'Assemblea de la Mancomunitat el 24 i 25 de gener amb el suport de tots els partits catalans. Francesc Cambó va defensar el projecte a Madrid, però la proposta no va ser aprovada i les Corts van ser dissoltes.

1922

___ "A la Joventut". Galanies. *Revista mataronina de Joventut* (31/05/1922), p. 3.

Puig apel·la a la consciència de propi poble per recuperar la seva personalitat. Mentre la decadència va acompanyada de l'oblit identitari, en canvi, hi ha com una acció recíproca entre aquesta consciència nacional i la força del poble.

1923

___ "Barcelone et l'unité catalane". *Le Feu* (1923), p. 351.

Article d'opinió que encapçala un monogràfic titulat "Barcelone", però que està dedicat a Catalunya, per la revista francesa Le Feu, "òrgan del regionalisme mediterrani". Com a President de la Mancomunitat, Puig denuncia que Catalunya sofreix un retard històric en el sector públic, a conseqüència que les generacions immediates a la contemporània van actuar com a comparses de la cultura i la política espanyoles. Qualsevol polític espanyol mediocre s'erigia en protector del poble

català "com els senadors de Roma a les seves colònies"; Catalunya li responia amb una comèdia electoral simulada de tant en tant, i com a recompensa, "la industriosa Catalunya" rebia un aranzel protector d'algun sector industrial: "Érem la capital 'activa', 'laboriosa', sense cap més aspiració". Tanmateix, Puig argumenta que la situació ha canviat des de fa quatre o cinc anys i s'està acomplint el desig generalitzat d'autonomia gràcies a un moviment nacionalista constructiu que pren forma en la Mancomunitat de Catalunya. Per motius històrics, conclou Puig, Catalunya es concentrava en Barcelona i aquesta injustícia històrica ha estat reparada per la Mancomunitat: "La nostra tasca ha estat restablir la unitat del país".

___ "Homenatge a la llengua catalana per Joseph Puig i Cadafalch" [sic]. *Diari de Mataró* (24-III-1923).

Breu preàmbul que escriu en Puig i Cadafalch, en qualitat de President de la Mancomunitat de Catalunya, i que encapçala un monogràfic amb què el "Diari de Mataró" fa constar la seva adhesió a la festa d'homenatge a la llengua catalana, organitzada per l'entitat Nostra Parla i secundada per altres entitats de la ciutat. El monogràfic està compost per textos de signants il·lustres, a qui se'ls ha demanat la col·laboració. El text principal d'en PiC expressa l'ofensa que sent el poble de Catalunya pel menyspreu que rep la seva llengua, expressió de la personalitat com a col·lectiu. Com a reacció davant d'aquesta actitud negativa, Puig manifesta que cap raó farà canviar de llengua al poble.

1924

___ "Els deutes de la Mancomunitat". *La Veu de Catalunya* (24-III-1924).

Puig i Cadafalch adreça aquest article al President i al Consell de la Mancomunitat, lamentant llur manca de cortesia demostrada en les assemblees públiques, en atacar els absents. Justifica el text per rebatre'ls les afirmacions que hi ha fet el sr. Alfons Sala. Les considera mancades de precisió de llenguatge, atès "el dia que el càlcul es feia, que les quantitats pendents de pagament canvien d'un dia a l'altre" i els recorda, que hi ha un dia determinat per conèixer el deute: el 31 de març de cada any. Aquest deute que anomena "resultes", inclou comptes pendents de pagament i partides compromeses. Puig esgrimeix diversos mitjans utilitzats per en Sala, per tal d'inflar el pressupost de l'any 1923-24, entre ells: la campanya perquè els pobles no paguessin; la campanya per fer impossible l'emissió de títols; l'aprovació de preus de les obres aturades durant anys, per carregar-les al pressupost vigent, i el fet de no pagar en el darrer trimestre de l'any econòmic. A més, es pregunta per allò que s'acredita dels ingressos procedents d'altres conceptes diferents del contingent. Finalment, Puig adverteix la intencionalitat d'aquestes xifres dubtoses per a les infraestructures de cultura, tal com revelen unes paraules a la Memòria d'en Sala: la destrucció de laboratoris "y de otras pomposas instituciones de muy discutible valor".

___ "Els números del Sr. Sala són falsos". *La Veu de Catalunya* (1-IV-1924), p. 5.

Amb voluntat pedagògica i explicació dels conceptes econòmics, Puig i Cadafalch argumenta en aquest text els comptes dels darrers pressupostos, per tal de demostrar la falsedat dels números aportats per la Memòria del President de la Mancomunitat, Alfons Sala. Parteix del fet que, en la data de fi de l'any econòmic, a 31 de març, no es pot haver cobrat ni pagat les quantitats que vencen el mateix dia, i això sembla que no ho ha tingut en compte el senyor Alfons Sala, en el deute de prop de 13 milions que hi troba. Puig mostra un quadre dels ingressos o contingent que paguen els municipis a la Mancomunitat i que quedava pendent de pagament en els tres anys liquidats (1921-23), amb quantitats totals que "comprenen elròssec dels anys anteriors". Exposa que, a 31 de març, si d'aquesta quantitat pendent de cobrament, se'n dedueix l'import del trimestre de l'any corrent, un cop vençut, es veu la diferència, i aquesta és una quantitat mínima, i els deutes endarrerits es liquiden ràpidament. Però la dada d'en Sala, provenia del mes de desembre, en què "hi havia recaptat més de la meitat de resultes, o sia 2.700.000, i dos terços de la xifra total de contingent consignada en pressupost, o sia 9.000.000." I si es resta aquest total de les quantitats vençudes del 1922-1923, més del 1923-24, la diferència pendent de cobrament és quasi de quatre milions de pessetes, xifra, que el senyor Sala i els seus financers han convertit en prop de deu milions de pessetes. Per tant, conclou que els números d'en Sala, són falsos.

1925

___ "La liquidació definitiva de la Mancomunitat segons el senyor Milà i Camps". *La Veu de Catalunya* (13-XII-1925).

Puig i Cadafalch comenta la liquidació definitiva de la Mancomunitat de Catalunya, amb motiu d'una nota que publica el senyor Josep Maria Milà i Camps, President de la Comissió Liquidadora.

Compara aquesta liquidació dels anys 1924-25, amb la de l'any anterior, 1923-24, administració en la qual Puig va intervenir, i també es fonamenta en el pressupost per a 1924-25, per tal de formular nou afirmacions: el "muntant" de la liquidació del vell règim és gairebé igual al del nou règim; les quantitats demanades al préstec són semblants; igualment ho són, les quantitats pendents de liquidació al final de cada pressupost; el darrer pressupost segueix en proporció anàloga els pressupostos de la política vella, i "el muntant del seu total és major a tots els pressupostos anteriors"; la diferència entre ambdós pressupostos, consisteix en haver canviat l'objecte de les despeses; el pressupost de cultura s'ha reduït clarament a la meitat; mentre el sr. Alfons Sala diu que hi ha deute, la liquidació de 1923-24 se salda amb "un excés dels ingressos totals sobre les despeses", tot i que aquestes han estat superiors als anys anteriors; se li parla al sr. Milà i Camps, de deute peremptori de setze milions de pessetes, així com de la necessitat de cobrir amb més de cinc milions els compromisos per als pròxims exercicis; després de tot això que Puig anomena "disbauxa", el resultat és que hi ha equilibri entre l'actiu i el passiu del balanç de liquidació i la xifra dels interessos dels emprèstits "es amplia y desahogadamente compatible con los respectivos presupuestos de las corporaciones deudoras".

1929

___ "Els primers dies de La Veu de Catalunya". *La Veu de Catalunya* (4-I-1929).

Trenta anys després de la fundació de "La Veu de Catalunya" com a diari (l'1-I-1899); Puig i Cadafalch en fa una rememoració filtrada "en l'estil que es gasta, 'Ad usum delphini', m'enteneu?". En recorda com van buscar el capital amb Prat de la Riba, quan van llogar el local de la Rambla de les Flors, la impremta, i com un tal Muntanyola s'encarregava de les finances mentre que ell, en Prat i en Duran només cercaven un gran valor moral. Critica de passada en DiM: "No faltava, com en tota escissió amb ses grans qualitats, fetes malbé per petit [sic] defectes, En Lluís Domènech". Recorda molts noms, com en Raimon Casellas, a qui van anar a buscar com a professional, les col·laboracions de la feminista Francesca Bonnemaison, esposa de Verdaguer que signava "Framar" i traduïa els poetes occitans –es feia occitanisme- (també esmenta el Felibrisme mistralià) molts i molts noms de col·laboradors, i anècdotes, com el trencament de la màquina d'imprimir a mitja tirada, les temperatures de ple estiu que van sortir l'1 de gener, o la compra de la rotativa més gran de Barcelona. Als 62 anys rellegeix aquells diaris antics "amb un plaer dolç, d'agradable dolçor agredolça, com de llimonada, la dolçor que em plau" i es retroba "en les descripcions anònimes i en els escrits de polèmica". Es congratulaque les idees i el programa de "La Veu de Catalunya" no s'han abandonat mai i que "Al cap de trenta anys ens lliga, amb els primers i els que després vingueren, a tots la mateixa amistat, refermada pel comú sentiment pairal".

1930

___ "La Mancomunitat de Catalunya i el Dictador". *La Veu de Catalunya* (27-II-1930), Continua la sèrie a: El 28-II-1930 [Part II] Pàg. 7.; l'1-III-1930 [Part III] ; el 3-III-1930 [Part IV]. Pàg. 5 ; el 4-III-1930 [Part V]. Pàg. 5 i el 5-III-1930 [Part VI]. Pàg. 5. Reproduïts a "Barral" 2003. Pàg. 173, 177, 180, 185, 189, 192..

Puig denuncia en aquesta sèrie de sis articles a "La Veu de Catalunya" les pressions i censures que va exercir Primo de Rivera contra la Mancomunitat i contra ell mateix en els últims mesos d'existència de la institució i primers de la dictadura. Puig i Cadafalch desglossa detalladament com es van esdevenir els fets de la desfeta de la Mancomunitat l'any 1923 i justifica el seu paper al capdavant de la institució, basant-se en què Primo de Rivera va canviar el seu discurs inicial de respecte a Catalunya, a la seva llengua i a les seves llibertats, per un discurs de repressió total. Puig parla de censures concretes, de limitacions, i fins i tot parla de l'autocensura del general, que canvia i manipula les seves pròpies manifestacions: «és encara menys explicable que després es dediqués a perseguir les mateixes idees que havia professat i a fer esborrar per la censura les pròpies velles manifestacions.» El mateix dia del cop d'Estat, el 13 de setembre de 1923, Puig, com a president de la Mancomunitat, va redactar una nota de conciliació amb el nou dictador.

Al segon article de la sèrie, Puig explica que la nota va sortir publicada suprimint una al·lusió a les nacions lliures, és a dir, que la frase següent, li van eliminar tot el parèntesi: «…la existencia colectiva de España, que para ser grande, conservando su unidad estatal, ha de ser varia y formada de regiones libres (naciones, usando la palabra de los clásicos castellanos, repetida en la terminología moderna)». Puig segueix la crònica dels fets explicant que «Els diaris en daven compte al vespre [de l'entrevista entre Puig i Primo], visats per la censura…». A l'últim article de la sèrie és on Puig parla més obertament de la tasca de difamació que la dictadura va fer de la Mancomunitat, de

la qual en falsejava les xifres, i de com la fèrria censura no permetia els afectats de rectificar: «Uns quants secretaris d'ajuntaments se suïciden… Es parla de sous immensos, de disbauxes de milions, de dèficits fantàstics. A les difamacions amb prou feines la censura deixa oposar uns nombres lacònics.».

___ "Als polítics eminents de 'La Publicitat'". *La Veu de Catalunya* (7-III-1930), Reproduït a Barral, 2003. Pàgs.103 a 105.

Aquest article publicat a "La Veu de Catalunya" on Puig i Cadafalch treu foc contra el diari "La Publicitat", resulta tan polèmic que serà reproduït íntegrament el mateix dia pel diari "La Nau", que el qualificarà com "de to vivíssim, ensems sarcàstic i agressiu (…) periodísticament molt superior als de la sèrie de dies enrere sobre la Mancomunitat i la dictadura" i n'analitzarà minuciosament els arguments de PiC. El diari "La Publicitat" és l'òrgan d'expressió d'Acció Catalana, partit catalanista més radical que la Lliga Regionalista de Puig i Cadafalch, que té com a òrgan d'expressió "La Veu de Catalunya". En aquest article Puig, molt molest pels comentaris de "La Publicitat" contra els seus articles d'autodefensa a la sèrie "La Mancomunitat i el dictador" segueix autojustificant-se i ataca directament "La Publicitat": "molts extremistes es passaren a l'enemic, La Publicitat no ha tingut per a ells un blasme" o "els meus companys de 'La Publicitat' van per mal camí".

___ "Una polèmica violenta entre 'La Publicitat' i en Puig i Cadafalch". *La Nau* (7-III-1930), Es reprodueix l'article "Als polítics eminents de La Publicitat". Reproduït a Barral, 2003. Pàgs. 103 a 105.

Parla de crítica dura contra Puig i Cadafalch al diari "La Nau", quan explica que els membres d'Acció Catalana, partit catalanista més radical que la Lliga Regionalista de Puig, carreguen les tintes des del diari "La Publicitat" contra Puig i Cadafalch, quan aquest acaba de publicar a "La Veu de Catalunya" la seva sèrie «La Mancomunitat de Catalunya i el Dictador». "La Nau" s'alinea amb "La Publicitat" i reprodueix i comenta negativament l'article furibund de rèplica de Puig «Als polítics eminents de 'La Publicitat'». "La Nau" diu: «En resposta a les censures d'Acció Catalana, en Puig i Cadafalch ha publicat a "La Veu de Catalunya "un article de to vivíssim, ensems sarcàstic i agressiu. La ira de l'expresident, tant de temps continguda, esclata ara amb força.».

___ "Els articles del senyor Alba sobre la dictadura". *La Veu de Catalunya* (14-V-1930), p. 5.

Puig i Cadafalch comença l'article tot lamentant, que si bé sovint veu com les seves obres s'atribueixen a d'altres, aquesta vegada se li atribueixen actes que ell no ha fet, en aquest cas d'instigació de la Dictadura d'en Primo de Rivera, anys enrera. Les acusacions provenen del polític Santiago Alba en els seus articles publicats a "La Nación", de Buenos Aires, entorn d'unes escenes esdevingudes al Palau de la Generalitat en les quals entreveia expectació el dia següent al cop d'Estat. En Puig se sent obligat a defendre's d'elles, per l'atac que suposen a la institució de la Mancomunitat. Per tal de desmentir-les, en primer lloc, al·lega els seus articles 'La Mancomunitat i el dictador', publicats a "La Veu de Catalunya". En segon lloc, diu que no podia mantenir secrets amb el general Primo de Rivera, perquè la única comunicació que hi establí, consistí en una nota publicada. I per últim, argumenta que no podia col·laborar amb el cop d'Estat atesa la seva "manca d'entusiasme pels governs forts". Conclou que si Dictadura no va ser rebuda amb gaire sorpresa a Catalunya, era perquè representava la continuació d'un règim absolutista, que cohibia l'activitat de les institucions catalanes com, també, recorda ho havia fet el mateix senyor Alba des del Ministeri de Governació.

___ "Catalunya quincalla!". *La Veu de Catalunya* (19-V-1930).

"Catalunya quincalla!" o "llengua espingarda" són entre altres, els qualificatius de menyspreu per referir-se a tot allò català, i que escriuen "els homes àguiles en periòdics de Madrid i Barcelona", aquells que han sortit de la presó o han vingut de l'exili després d'haver lluitat per "un ideal quincalla". Puig i Cadafalch recorda que el tema és vell i cita unes paraules del Sr. D. Melquíades Álvarez en una sessió al Congrés de diputats, quan per primera vegada es presentaven els diputats elegits per Solidaritat Catalana i els deia: "Vuestro empeño es de entendimientos mediocres". Puig li responia, aleshores, amb cert to irònic, que allò que anomenava "mediocritat" o ideal "quincalla" havia permès forjar una literatura i un art que ha arribat a tota Europa. Passats els anys, recorda que "els homes mediocres" han anat més enllà, tot fent possible l'activitat de l'Institut d'Estudis Catalans i la Universitat nova, així com la tasca per normalitzar la recerca catalana i difondre'n l'admissió de la cultura científica a les grans Acadèmies i Universitats del món. I també, han fet la

Mancomunitat. Finalment, demana no pendre's seriosament el tema, i es qüestiona si l'home "glossador paradoxal".

1931

___ "La Cultura i la República". *La Veu de Catalunya* (9-IV-1931), Portada.

Tot coincidint amb "l'ingrés en el fervor esquerrista d'homes il·lustres formats en l'ambient de la Lliga Regionalista", Puig i Cadafalch expressa la seva oposició en aquesta tendència ideològica. Per això, esgrimeix fets històrics amb els quals remarca l'esforç cultural de Catalunya, unes vegades, sense i, d'altres, contra les esquerres catalanes. Entre els exemples, esmenta l'obstrucció al pressupost d'Instrucció i a la creació de laboratoris i seminaris, per part del sector republicà. I retreu, sobretot, que l'esquerra no ha iniciat cap de les grans institucions d'ensenyament, d'entre les quals a Barcelona, en destaquen tres de fonamentals: la Comissió Municipal de Cultura, el Patronat de la Universitat Industrial i el Consell de Pedagogia de la Diputació. Comenta la tasca d'en Prat de la Riba i d'ell, en la segona i tercera institució. L'obra del Consell de Pedagogia s'emprengué en el període en què en Prat presidia la Diputació i PiC la Comissió d'Instrucció Pública i perdurà fins l'any 1923. En canvi, recalca que els hereus d'en Prat, no crearen institucions. Finalment lamenta "la moda d'apropiar-se d'obres d'altri" i que s'oblidi tot el que ha fet en la seva trajectòria institucional i política: "ja quasi vell, em trobo que no he fet res, i que tot ho han fet els meus admirats contradictors".

___ "Mal per mal, votaré la Lliga". *La Veu de Catalunya* (11-IV-1931), Portada.

Puig i Cadafalch dóna suport a la frase amb què titula l'article, l'endemà d'haver-la sentit al Passeig de Gràcia a un transeünt jove. D'aquesta forma, es preocupa per llimar diferències i lluny de perseguir la perfecció en els acords del partit que ell ha seguit ben de prop, defensa que, els grans partits democràtics es formen amb "els pensaments diversos units per l'acció, sacrificats de vegades per l'acció" i que "l'eficàcia humana exigeix acontentar-se amb la imperfecció". En aquest sentit, el programa de la Lliga, "dintre d'una finalitat ben definida" dóna cabuda a una tipologia molt àmplia de persones i de pensaments. I allò important és no perdre nous moments o ocasions per a l'obra de la Pàtria.

___ "Per la Pau". *La Veu de Catalunya* (18-IV-1931), Portada.

Article de Puig i Cadafalch, tot just després dels resultats de les eleccions amb el triomf d'Esquerra Republicana al govern català, l'abril de 1931. Comença amb un to esperançat: "Hem aconseguit, almenys, la constitució d'un nou govern, en harmonia amb el d'Espanya, que regeixi i administri Catalunya en els seus afers peculiars". Tot seguit, apel·la a la col·laboració de tots, per tal de consolidar-lo i estructurar-ne les seves relacions. Recorda les ocasions històriques per a l'autonomia que han estat malmeses pels mateixos catalans; les diferències i discòrdies amb el sector republicà. Tanmateix, posa èmfasi en què les diferències han estat per problemes de tàctica, "no de finalitat, quant al problema de la llibertat de Catalunya". I que si bé "ens separaran, encara, molts problemes en el temps a venir", aquests es discutiran dins el "règim Català estatuït". S'ofereix amb els seus, a assistir el nou partit elegit en la discussió i l'alerta del perill de governar sol, tot cercant la divisió. Conclou recordant el deure que té el govern, "de fer un poble", lluny de qualsevol interès partidista.

___ "Per al Venidor Estatut d'Autonomia. Com s'elaborà l'Estatut de 1919". *La veu de Catalunya* (5-V-1931), Portada.

A l'hora de treballar per al pròxim Estatut de Catalunya del 1932 (Estatut de Núria), Puig i Cadafalch suggereix l'exemple del procés d'elaboració del de l'any 1919 que fou presentat al Govern de Madrid on va ser rebutjat però va provocar la dissolució de les Corts. Va començar el 1918 amb el plebiscit de la majoria d'Ajuntaments en pro de l'autonomia catalana i s'hi adheriren multitud d'associacions de tot Catalunya. El Consell de la Mancomunitat amb representants de tots els partits catalans i de les quatre províncies, en redactà les Bases. Malgrat el fracàs de la gestió al Parlament espanyol, el Consell de la Mancomunitat reuní l'Assemblea Constituent, on hi assistiren els diputats i s'hi adherí el sr. Francesc Macià. L'Assemblea reconegué "la total potestat d'un Parlament i d'un Govern Català que regeixi la seva vida interior". Després es presentà l'Estatut a una Assemblea de Municipis catalans. Els Municipis s'hi adheriren i en l'acte solemne foren representats tots els partits catalans. Finalment, PiC apel·la al govern de la Generalitat del moment, a esdevenir, com aleshores, el representant de tots els partits de Catalunya.

___ "El programa de la pau catalana". *La Veu de Catalunya* (23-V-1931),

portada.

Puig i Cadafalch s'adreça als qui presideixen Catalunya, per reclamar-los la unió de tot el poble –ja demanada per l'Estatut de 1919-, i davant d'un nou Estatut que corre el risc de no ser discutit per un sector immens de Catalunya. Així, es qüestiona si es vol constituir una Catalunya de tots, i un Estatut discutit entre tots. I recorda que, després de tot, quedarà un gran programa a començar: estructurar de nou, social, moral i políticament, el país, i restablir la concòrdia destituïda per la dictadura. I en el vell programa de la Mancomunitat que cal recuperar, hi ha la dotació de les infraestructures de cultura al poble, i altres mesures que segons Puig hi ha d'haver abans de qualsevol reforma proletària. Per a fer-ho demana "ressuscitar alguns dels profetes enterrats i apedregats".

___ "Els mitjans econòmics de la nova Catalunya". *La Veu de Catalunya* (13-VI-931), p. 5.

Puig i Cadafalch reclama una clàusula crítica per a l'estatut que s'està preparant -referèndum Estatut de Núria 2-VIII-1932-, en relació amb els mitjans econòmics de la Catalunya autònoma. I atesa la seva importància, proposa adjuntar-li un pressupost. En ell s'hi recollirien les dades amb què Catalunya contribueix a les despeses de l'Estat – import que veu de localització difícil- i la quantitat que s'esmerça a Catalunya, un precedent de les modernes balances fiscals. El pressupost de la Generalitat s'obtindria d'aquestes contribucions unides al pressupost de les Diputacions Catalanes. A tall d'exemple, compara les xifres de les darreres estadístiques, amb els ingressos i despeses d'altres països europeus. El resultat revela que, en proporció a la densitat de població, el percentatge que Catalunya destina a Instrucció Pública és molt inferior. I que el pressupost català invertit en cultura representa un "terç" de la inversió que es fa en països europeus. Puig senyala que aquesta anàlisi és només un avís, i que calen escoles de tot tipus i millora social, "però només fins el punt que no faci minvar la nostra riquesa". De Madrid creu que podrien imposar una "nova civilització", raó per la qual, no vol "el programa senzill que tant aplaudeix una joventut daurada a l'Ateneu", ni tampoc el retorn al comunisme. En aquest sentit, considera pitjor i més ridícul caure en la "barbàrie" des de la "mitja cultura" –entenem amb infraestructures mig fetes-, que des de la civilització.

___ "Despres de les aclamacions cal l'obra". *La Veu de Catalunya* (5-VIII-1931), Portada.

En el moment en què l'Estatut de Catalunya acaba d'obtenir la unanimitat de tots els partits catalans, Puig i Cadafalch com a membre de l'oposició manifesta el seu dret a fer una crítica més lliure als qui governen. Per començar, considera que, en lloc de seguir un procediment de discussió democràtica partir de la unió de tots els partits catalans –com es fa en els grans Estats-, s'ha seguit un procediment molt semblant al realitzat pel Príncep de Mònaco: encarregar l'Estatut constitucional el seu poble a un advocat expert. A Catalunya, la diferència és que, "l'advocat expert ha tingut el bon encert de posar sota el paper transparent en què escrivia, l'Estatut del 1919" que fou discutit i reformat per representants de tots els partits, pels diputats de Corts, i pels membres de l'Assemblea de la Mancomunitat. I diu que, possiblement, aquest fet condueix al President Francesc Macià a rectificar i admetre que el nou projecte és "obra de tots". Però els adverteix la difícil representació que tindran a les Corts com a partit en solitari. Tot i que, des de fa pocs mesos la Generalitat és una Diputació única per a Catalunya, com ho era la Mancomunitat, "uns comissaris regeixen els serveis de les altres tres províncies", i lamenta que la Generalitat no ha refet encara la unitat desfeta per la Dictadura. Critica la lentitud per a reformar els plans que donà la dictadura en l'ensenyament tècnic i universitari, i també, per "crear de bell nou" el Consell de Sanitat i Beneficiència. Els motius els troba en el fet que uns pocs caps que monopolitzen el Govern, no donen abast a l'activitat trifàsica –a les Corts, a la Generalitat i als Municipis-, malmeten energies i envolten Catalunya d'una "altra anarquia".

___ "La supressió de les ordes religioses". *La Veu de Catalunya* (25-VIII-1931), Portada.

En aquest article, Puig i Cadafalch qüestiona "als diputats que han redactat el projecte de la Constitució si han fet el pressupost del que costaria la supressió en sec dels serveis públics que presten a Espanya les ordes religioses". Tot seguit, esgrimeix les conseqüències que podria tenir una vaga general a hospitals com Sant Llàtzer o les Cases de la Maternitat. Pel que fa a ensenyament exposa l'absència de primària a diversos pobles catalans i la manca d'Escoles d'Arts i Oficis a bona part del territori; en canvi, l'ensenyament secundari i de comerç és possible en moltes ciutats gràcies a les ordes religioses. Amb un càlcul simulat demostra que la substitució per Liceus i Escoles de

comerç seria un cost gens assumible. A més, alerta de la manca de mestres, atesos els seus "sous mísers". Conclou que, davant els problemes difícils i urgents, "la República es complica absurdament la vida" i alerta de la fatalitat històrica a què s'exposa, i que caigué en les Repúbliques d'altres temps i nacions.

___ "Les constituents". *La Veu de Catalunya* (12-X-1931).

Crítica contundent a les Corts Constituents de la República Espanyola. Puig i Cadafalch, considera que aquestes, estan formades per catedràtics en Dret o en Lletres, que no s'encarnen en l'home polític ni investigador, sinó en el "glossador", "repetidor" o "místic intuïtiu". Els acusa de manca de realisme, de fer el "joc del snobisme polític" i d'elaborar un programa sense finalitat pràctica. Qualifica la Constitució que hi redacten, d'assemblar-se més a un "assaig redactat com a exercici pràctic", en el qual s'hi recullen notes entorn de les "novetats de les Constitucions dels suburbis d'Europa". També li mereix descrèdit el procediment de votació dels temes més fonamentals i complicats. I senyala que aquestes Corts estan lluny d'alguns exemples d'accions parlamentàries dutes a terme a Anglaterra i a França. I conclou que "no fundaran res immortal".

1932

___ "El que paga Catalunya". *La Veu de Catalunya* (2-IV-1932), Portada.

Puig i Cadafalch exposa les dades del darrer estat de recaptació per províncies, de l'any 1925-26, publicat a l'"Anuario d'España", per tal de mostra la comparativa de la proporció entre la recaptació a Catalunya i la del total d'Espanya, en les partides computables. El resultat revela que, en aquell any, Catalunya pagava aproximadament el terç del total que pagava Espanya. Puig adverteix que, en l'any que escriu l'article, aquesta diferència ha augmentat, i cal tenir en compte que, Catalunya no arriba a una setzena part de l'extensió d'Espanya. A més, sospita, amb certes reserves, que "una proporció anàloga regeix en els impostos no tant fàcilment localitzables". Creu que aquestes dades haurien de ser un estímul a la República. I suggereix un pressupost suportable superior per a Catalunya, si l'esforç d'Espanya "s'uniformés". Finalment, presenta les dades com al·legació per demanar una certa autonomia econòmica.

___ "L'Elogi de la Lliga". *La Veu de Catalunya* (23-IV-1932), p. 7.

Amb aquest text Puig i Cadafalch recorda l'obra feta per la Lliga com una de les organitzacions que "ens han menat al tros d'Història que estem vivint", en un moment en què acaben de ser escollides les noves forces del Govern de Catalunya -amb la victòria d'Esquerra Republicana. Per això, reprodueix l'escrit del senyor Angel Samblancat, publicat a "La Campana de Gràcia", el 1916. En ell, l'esmentat senyor hi enalteix l'obra feta per la Lliga, en contrast amb les mancances i errors que admet del republicanisme del qual n'ha estat membre i que ara li desmereix. Així enumera accions de la Lliga en tres àmbits: l'industrial i urbanístic, les reformes social, i l'ensenyament i la cultura. Puig diu que es limita a signar l'article com a "arxiver desordenat de papers vells".

1936

___ "Un programa que no l'ha redactat el senyor Largo Caballero. El comunisme estantís ara fa dos mil tres-cents anys". *La Veu de Catalunya* (7-II-1936).

Amb al·lusió a les aspiracions comunistes del senyor Francisco Largo Caballero fins aleshores president del partit socialista espanyol, Puig i Cadafalch utilitza un text del programa comunista extret de la comèdia d'Aristòfanes i representada a Atenes l'any 392 abans de Jesucrist. En el fragment reproduït, les dones reunides en assemblea promulguen el comunisme davant d'una Atenes empobrida per les guerres. El desenllaç resulta un fracàs, i s'exemplifica amb un dinar, en què segons Puig, els "aprofitats" hi apareixen en primer terme, mentre altres "com avui, no troben què menjar". Contrari en aquesta ideologia, finalment recorda que també Rússia torna "al règim normal del treball lliure i del profit de qui treballi".

___ "El comunisme bàrbar". *La Veu de Catalunya* (29-III-1936), Portada.

Puig i Cadafalch, sense intenció d'ofendre, parteix del concepte de "bàrbar" utilitzat pels alemanys descendents d'aquells, segons el qual es refereix a les emigracions de pobles. Segons Puig, en les

emigracions hi ha hagut sempre l'aspiració a posseir millors terres, i a embrancar-se en guerres per aconseguir-ho. Però quan eren reduïts per la força, aleshores havien de repartir-se les terres i, fins i tot, els valors culturals amb els pobles amb qui s'establien. Trasllada el tema als temps contemporanis i considera que "quasi tots els comunistes són emigrats", i es qüestiona amb cert to irònic "que cap català sigui comunista". Tot seguit, en suggereix possibles explicacions: "Tot seria de l'Estat, l'Estat ho fóra tot. Tots coneixem que vol dir l'acció i la intervenció del poder suprem de l'Estat en aquestes terres assolellades del migdia." I es pregunta sobre "què seria de nosaltres". Conclou que, a la Rússia on "tots són pobres", el treballador català hi ha d'oposar el lema americà de: "tothom ric".

___ "Dels Jocs Florals al Parlament". *La Veu de Catalunya* (19-V-1936), Portada.

Puig i Cadafalch evoca el record de tots els homes de la cultura del país, que amb tot i les seves diferències, feren possible l'entrada de Catalunya a la política: poetes, dramaturgs, historiadors, homes de ciència, entre altres. I diu: "Fou un fet extraordinari el baixar de la torre de vori a la plaça pública, (….) dels versos o de l'article teòric al discurs al Parlament". I afegeix que encara fou més extraordinari l'obra anterior: el ressuscitar la Pàtria, l'enamorar-se novament de la terra al veure-la". Finalment, compara la força d'aquest amor, amb l'amor incondicional d'un home cap a la seva muller i els seus fills, que no té en compte llurs defectes.

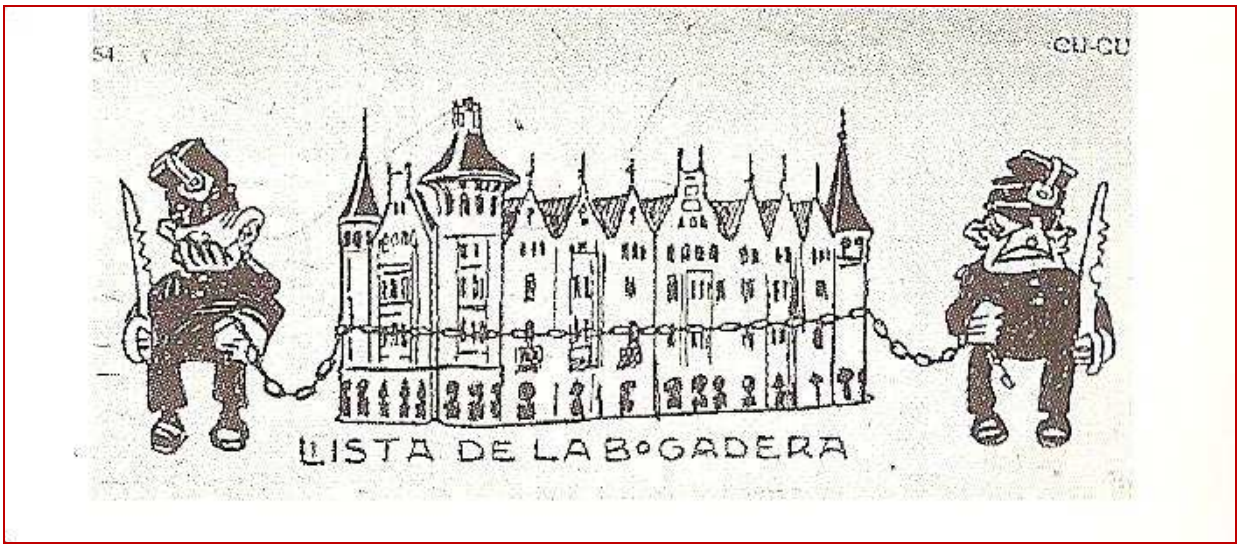

La casa Terradas o de les Punxes, arrestada al "!Cu-Cut!". A l'article "Virgili processat"[1] Puig denuncia que el citin a declarar per posar versos de Virgili en lletres gòtiques a la façana de la casa de les Punxes en al·lusió a la llibertat de Catalunya dins l'Estat espanyol quan, segons ell, aquest tema s'ha tractat fins i tot a les Corts sense ser considerat un delicte.

[1] *La Veu de Catalunya,*12.11.1907,portada

8.2. L'articulisme cultural i els articles de gestió cultural

Puig i Cadafalch comença a escriure en premsa –a banda dels poemes inicials al 1883- amb temes de gestió cultural, la seva dèria. Escriu 4 articles d'opinió de promoció de noves infraestructures culturals abans que escriure de tema polític. El primer article comença al 1885, reivindicant infraestructures culturals per a Mataró, al següent del 1889 es congratula *de la creació d'una nova institució d'ensenyament: L'Escola d'Arts i Oficis,* al tercer informa que l'Ajuntament de Barcelona ha creat el museu de Reproduccions, al quart felicita el bisbe Murgades pel museu de Vic, al cinquè critica que siguin els membres de San Fernando de Madrid els que hagin de prendre les decisions a la Catedral de Barcelona, i per fi el primer article polític apareix al 1891: "Los federals a Mataró".

A continuació presentem els 16 articles d'opinió de gestió cultural de Puig i Cadafalch. S'inicien l'any 1885 a *El Semanario de Mataró* i acaben l'any 1933 al *Butlletí dels Museus d'Art de Barcelona*. Els hem resumit i contextualitzat i n'adjuntem les sinopsis. Aquests abstracts es complementen amb dades de context i/o biografies de personatges que es troben en el camp de Notes de la base de dades. Val a dir que en el pas d'Access a Word s'han perdut molts codis irreversiblement, com la justificació i la cursiva de les capçaleres.

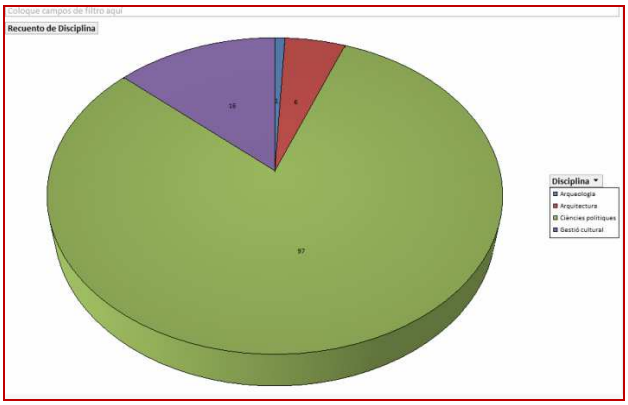

El gràfic circular assenyala en verd les ciències polítiques, en roig l'arquitectura, en blau l'arqueologia i en violeta la gestió cultural.

1885

___ "Un memorial á los Reyes Magos". *El Semanario de Mataró* (4-I-1885), p. 2i3 Signat amb el pseudònim H.G..

Article en defensa del caràcter il·lustrat de la població de Mataró, tret que esdevé antecedent del moviment de la Renaixença en què s'emmarca el text. L'autor contraposa l'objecció segons la qual Mataró està mancada de vida intel·lectual perquè no disposa d'associacions d'aquest caire ni de museu arqueològic. Per fer-ho, al·lega l'efecte que la vida comercial i industrial exerceix en la intel·ligència de la ciutadania, les escoles que disposen, el predomini d'homes de carrera i, també, com la intensa vida política del poble els resta temps per fomentar la biblioteca. No obstant això, al final del text demana als Reis Mags que els portin un museu, una associació literària o una bona remesa de llibres de qualitat per a la biblioteca.

1891

___ "Carta Estiuhenca, desde Mataró". *La Renaixensa* (29-VIII-1891), p. 5.423 a 5.425.

Carta a l'amic "D" que explica les novetats de Mataró, especialment entorn d'un quadre del pintor Enrich Monserdà fet per acabar la capella del Sacrament de Santa Maria, que és obra de 'arquitecte municipal Emili Cabanyes. L'harmonització del quadre amb la capella era un tema de difícil solució, però el Sr. Monserdà l'ha resolt "amb bastant acert" per mitjà d'una viva policromia. També informa de la creació d'una nova institució d'ensenyament: L'Escola d'Arts i Oficis, promoguda per Terenci Thos i Codina, i dedicada a fer reviure les indústries del vitrall, la ceràmica i les puntes.

___ "Regionalisme Artistich, a propósit del museu de reproduccions". *La Veu de Catalunya* (13-IX-1891), p. 422 a 424.

Critica l'artificialisme renaixentista del Vignola, el troba caduc i s'alegra que avui l'art estigui lligat al seu context i que l'Ajuntament de Barcelona inauguri un museu. "El Vignola" (1562) o les "Reglesels cinc ordres de l'arquitectura" ha estat el vademècum o llibre de capçalera de l'estil clàssic religiós renaixentista italià des del segle XVI fins els nostres dies.

___ "Regionalisme Artistich, Lo museo arqueològich diocessá de Vich". *La Veu de Catalunya* (4-X-1891), p. 459 a 461.

Puig i Cadafalch elogia el Museu Arqueològic Diocessà de Vic, avui Museu Episcopal, i alaba el bisbe Josep Murgades i Gili que ha aconseguit reunir, al claustre de la catedral, la més completa col·lecció d'art de l'edat mitjana d' Espanya.

1894

___ "L'absolta d'una indústria mataronesa". *Noticiero Mataronés* (26-VIII-1894).

Mena de rèquiem per la indústria artesanal de Mataró. Puig i Cadafalch lamenta profundament la desaparició de velers, vidriers, gerrers i, especialment, de la figura de la puntaire. Considera que aquesta indústria tradicional ha mort, des del moment que està sent substituïda per l'obra a 'engròs' de la indústria moderna i per la 'quincalla'. Qualifica el fet de retrocés moral i aquest desencís el porta a dir: "no crech en la civilisació d'un poble que no produeix art". Destaca l'ús de metàfores amb elements de la natura salvatge, com les onades i la sorra. En conjunt, es fa palesa la seva preferència per l'art antic i arrelat a la terra.

1899

___ "Lo dels Museus". *La Veu de Catalunya* (2-X-1899).

Critica al regidor Roig i Torres per la seva gestió al capdavant dels museus municipals i compara els de casa nostra amb els anglesos.

1900

___ "Lo de l'Escola de Bellas Arts". *La Veu de Catalunya* (1-XII-1900), Portada.Edició vespre.

Puig i Cadafalch denuncia l'estat d'obsolescència en què es troba l'Escola de Belles Arts. Troba caducs i retrògrads els seus programes, tècniques i mètodes d'ensenyament, professors, instal·lacions... Confessa que li cau la cara de vergonya quan pensa en els programes d'escoles 'arts i oficis europees que ha vist en exposicions internacionals i es plany que els professionals de Catalunya faran obres cursis amb aquesta pèssima formació, els únics beneficiaris de la qual són els endollats pels estaments oficials, funcionaris i administratius.

1906

___ "Novetats Estantices". *La Veu de Catalunya* (7-XII-1906), Portada.

Puig i Cadafalch critica la nova joventut que emergeix de les lletres i de les arts, influenciada per la teoria universalista. Discrepa d'en Brossa, a qui qualifica de bromista, perquè davant dels joves,ega tota llei en l'art. Segons Puig, quan l'art no té arrels, ni és local, ni nacional, cal parlar de regla, deei o d'imitació. Finalment lamenta que es pugui tornar a la visió apriorística d'anys anteriors, com si en allò nostrat no hi hagués universalitat.

1908

___ "Pel nostre Museu". *La Veu de Catalunya* (12-II-1908), Portada. També el 20-II-1908.

Sèrie d'articles, en què Puig i Cadafalch defensa la Junta de Museus de Barcelona, i especialment, la gestió que en fa del Museu de Santa Àgueda. En el primer, parteix de l'acusació formulada per uns diputats provincials i un articulista del "Poble català", a qui al·ludeix com a "esperit subtil", ambdós partidaris de separar els museus per matèries, de diferenciar aquest Museu del municipal i 'acceptar l'amenaça de l'Estat a portar el Museu a Madrid. El segon article, tracta de l'esmena que ell havia presentat als pressuposts de l'Estat, per mitjà de la qual, cedia l'esmentat Museu a la Diputació provincial, ens que en tenia dipositats la major part d'objectes, i li entregava en dipòsit una minoria d'objectes que eren propietat de l'Estat, per tal que, d'aquesta forma, els "objectes que son de Barcelona fossin cuidats per Barcelona". Seguidament, mostra les crítiques, que per aquest motiu, a rebut de la premsa centralista espanyola, però també d'acadèmics catalans, que conceben cada museu amb una única disciplina. En contraposició, Puig creu que cada museu engloba diverses disciplines i argüeix, per això, la impossibilitat de distingir l'obra artística de l'objecte arqueològic, és a dir, la impossibilitat d'explicar l'art sense mostrar-ne la seva evolució.

1909

___ "Lo de la cultura". *La Veu de Catalunya* (10-IV-1909), Portada. El 19-V-1909 segueix amb el tema del dia 10-IV-1909 amb el títol: "Lo de la cultura. La Escola de Arquitectura de Barcelona". Signat a París el 7-IV-1909 i 19-V--1909 Afegeix el subtítol: L'escola d'Arquitectura de Barcelona..

Aquests dos articles se sumen a la polèmica existent a "La Veu de Catalunya" i "El Poble Català" sobre l'Escola d'Arquitectura.

En el primer, Puig i Cadafalch es dirigeix, agreujat, a l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner, llavors director de l'Escola d'Arquitectura, que ja fa cinc anys que ha abandonat la política, que en polèmica oberta amb el Sr. Gubern, president de la Comissió d'Hisenda de la Diputació va defensar l'organització de l'ensenyament oficial des de Madrid i criticar les corporacions populars que no donen títols i que inclouen l'IEC, els Estudis Universitaris Catalans, el Museu d'Art, la Biblioteca de la Diputació, la Junta d'Atracció de Forasters... Puig s'hi torna criticant l'Escola d'Arquitectura per retrògrada i desfassada, i en comenta agrament les mancances, i es confessa entristit per "l'agravi de gent amiga llençat indiferentment, despreciativament, com qui ni pensa en que fereixi". En el segon article DiM ja ha contestat i PiC comença citant textualment moltes de les sagetes enverinades que el seu antic mestre li ha dedicat: l'ànima petita d'artista… Explica que DiM té tendència a criticar i enemistar-se per escrit amb els seus antics amics i que ell li havia vist fer moltes vegades a la redacció de "La Veu de Catalunya" però que ells mateixos les esqueixaven i "tornat a la normalitat i a la calma, ell ho agraïa". Segueix criticant durament l'Escola

d'Arquitectura i conclou tancant la polèmica per la seva banda: "Crech un dever social no prestar ni tan sols la colaboració de la defensa en una discussió degenerada, no per mí ni per causa meva, en grollera y incívil baralla."

1910

___ "Aclaració". *La Veu de Catalunya* (15-III-1910), p. 2.

" La Veu de Catalunya " reprodueix un article de Puig i Cadafalch a la revista "La Sembra" de Terrassa, setmanari de l'Agrupació Regionalista, per tal que no s'atribueixi al señor Cambó "lo que may ha pensat" contra l'Escola de Terrassa. Puig explica la grata impressió que li va causar l'Escola Industrial de Terrassa i la polèmica que va seguir a la visita, amb una carta d'Alfons Sala – l'impulsor de l'Escola- contra Barcelona, que una publicació de Terrassa va reproduir, on malinterpretava les paraules del sr. Cambó. Puig argumenta que des de fa molt de temps que es busca a Barcelona la unificació dels ensenyaments industrials i artístics al voltant de la Universitat Industrial, a l'antiga fàbrica Batlló, com es fa als països anglosaxons. D'aquesta unificació va parlar en Cambó, i ja s'ha aconseguit a les escoles de Manchester i de Londres, aquestes al costat del museu d'art industrial més gran del món. Puigacaba insistint en que Cambó no va parlar mai contra les escoles ni de Terrassa ni de Vilanova i desitjant que després d'aquest article don Alfons Sala "serà un cooperador de la nostra obra y reprovarà la lleugeresa y l'acritut ab que ha sigut judicada".

___ "Un experiment. La Residencia d'Estudiants a Madrid". *La Veu de Catalunya* (25-X-1910).

L'autor de l'article, J.P., explica que és a punt d'instal·lar-se a Madrid una primera residència d'estudiants. Es tracta de la prestigiosa Residencia de Estudiantes que va fundar i dirigir el pedagog Alberto Jiménez Fraud. Diu que es tracta d'una iniciativa de la Junta d'Ampliació d'Estudis i investigacions científiques i que estarà oberta a tots els espanyols i, per tant, també els catalans, que facin el doctorat, es preparin per unes oposicions o simplement hagin d'estudiar (opina que els estudiants seran el grup menys nombrós). J.P. hi explica que de residències d'estudiants se n'instal·laran d'altres, cadascuna d'un tipus diferent, i la compara amb els "colleges" de les universitats angleses. "Això que ara's va començar a Madrid, fa no més que cinch cents anys que dura a Oxford", afirma.

1916

___ "Les ensenyances tècniques de la Diputació". *La Veu Catalunya* (27-I-1916).

Continua: 28/I/1916 "La crítica de les ensenyances de l'Estat"; 29/I/1916 "L'Escola d'Enginyers"; 31/I/1916 "L'Estat i la nostra Ensenyança"; 15/II/1916 "L'Estat i la nostra Ensenyança" i 26/II/1916 "L'obra cultural de la Diputació de Barcelona".

Sèrie de sis articles en què Puig i Cadafalch proposa la necessitat de reformes a l'Ensenyament tècnic de la Diputació de Barcelona, i concretament, les iniciatives per a l'Escola d'Enginyers, d'Arquitectura i de Belles Arts de Llotja.

En els primers dos articles fa una anàlisi dels dèficits de coneixements a 'àmbit universitari català, i fa palesa la manca de professorat preparat i en contacte amb la realitat de la seva disciplina.

El tercer article tracta la reforma de l'Escola d'Enginyers. A més de la manca d'un coneixement tècnic com el que hi ha a escala europea, l'escola s'ha vist mancada de recursos materials, com turbines o màquines de gas. Puig considera que tot i que el professorat ha millorat, "persisteix el vell i espanyol enciclopedisme" allunyat de la l'experiència i de la realitat, més adient per formar un cos de ministres, que dirigir la indústria. A més pretén dotar-les de tres ordres de coneixements: els laboratoris químics, els mecànics i l'electricitat.

En el quart article, subtitulat "Les Escoles d'Arquitectura i de Belles Arts", comenta les mancances d'ambdues escoles. De la primera en destaca com a símptomes exteriors el retard d'almenys mig segle, en coneixements científics –matemàtiques i físiques-; la manca d'elements d'història de l'art en els seus estudis, i el retard dels mètodes pedagògics en l'ensenyament del dibuix. Afegeix que tem no haver descrit prou el baix nivell intel·lectual de l'Escola, i a l'expectativa de l'ensenyament dels auxiliars joves que han vingut a fer classes. De l'Escola de Belles Arts, remarca s'hi perd el temps en "mètodes clàssics" com aliena a la renovació dels oficis de Barcelona. Conclou amb l'esperança que les seves crítiques siguin escoltades, per tal de dotar les Escoles de "vida nova".

En el cinquè article sobre el paper de l'Estat vers les Ensenyament, PiC revela xifres de la seva inversió i les compara amb les de la Diputació. En els resultats de la liquidació del quinquenni entre 1009 i 1913, entreveu que allò que la Diputació inverteix en les Escoles és molt superior, no només als costos de l'Estat, sinó a allò que produeixen les Escoles a l'Estat. A més, l'Estat fa pagar altres serveis a part. Crítica també els sous de certs nomenaments de professorat a càrrec del pressupost provincial. I lamenta, en general,abusos del ministeri en matèria de professorat.

Finalment, en el sisè i últim article, PiC extreu una breu conclusió de tota la sèrie: que l'Ensenyament català necessita una reforma, però tal reforma no pot sr obra de l'Estat. Lamenta que les tres Escoles tècniques descrites i l'Escola de Nàutica, "s'ha aixecat contra la Diputació de Barcelona, que fa quasi mig segle que les sostè (...)" i esgrimeix que sense la Diputació haurien desaparegut. Exposa xifres del pressupost de la Diputació, respecte de l'esforç de l'Estat a la resta d'Espanya. Justifica la "intervenció" de la Diputació a les Escoles que contraposa a les limitacions que el govern imposa al desenvolupament de la cultura catalana i a la i a la inviolabilitat de l'ensenyament oficial.

1930

___ "El cas d'En Folch i Torres". *La Veu de Catalunya* (11-IV-1930).

Quan l'Ajuntament destitueix el museòleg Joaquim Folch i Torres del seu càrrec de Director del Museu d'Art de Barcelona, Puig i Cadafalch surt a la seva defensa, tot al·legant-ne l'obra i, en un moment, en què després d'un període de censura (la dictadura de Primo de Rivera), li és permès de publicar aquest article. De l'obra del destituït, Puig en destaca l'aportació al Museu, d'un conjunt únic de ceràmica moresca i, concretament, de la descoberta al món científic, del grup de ceràmica de Paterna d'entre els segles I i XIV. I pel que fa al Museu de Barcelona, l'ordenació de la col·lecció de teixits i brodats, així com la catalogació de pintures de caràcter únic sobre fusta, entre altres coses. Finalment, demana que se li diguin d'entre els Directors de Museus i Escoles, "els noms de qui posseeix per les seves publicacions recerques títols majors".

1931

___ "La Nova Casa de l'Institut d'Estudis Catalans". *La Veu de Catalunya* (15-III-1931), Portada.

Puig i Cadafalch es planteja el tema de l'orientació que hauria de tenir la formació i la vida científica a Catalunya, a partir de la transcendència del fet que suposa la instal·lació de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) i de la Biblioteca de Catalunya en la Casa de Convalescència, a l'Hospital de la Santa Creu. Puig cerca l'embrió del que ha de ser el mitjà per a la formació del nucli dels "escollits", que segons el seu parer, "són la civilització", allò que diferencia països, com França, d'un "país a mig fer" o d'una "mitja civilització", com els Balcans, a qui considera semblants a nosaltres. Sosté que el problema de l'home polític dels Balcans rau en la dificultat de prendre consciència del propi estat de la cultura. I el programa de cultura ha de contemplar primer formar el "nucli dels escollits". Els homes de la civilització no es formen sols, com ho fa una minoria d'homes d'aquestes terres; es remet, per això, a "dos grans centres d'elaboració d'homes: la Sorbona i la Universitat de Harvard". La primera forma ''èlit' de França, la segona, "homes educats en generosos ideals". Honorat per una de les càtedres e Harvard, Puig enalteix aquesta segona com a exemple d'Universitat independent de l'Estat i de la monarquia, amb llibertat de pensament i tradició científica de reputació internacional. Finalment, augura en aquestes institucions a Barcelona, una nova vida científica i la formació dels "homes escollits" de Catalunya.

1933

___ "Un relleu romànic de Vic emigrat a Londres" . *Butlletí dels Museus d'Art de Barcelona. Junta de Museus (1933)*, p. 330 a 334. Vol. III. Reproduït a Barral 2003. Pàgs. 799 a 801.

Puig i Cadafalch es lamenta que ha fugit de Catalunya una obra cabdal i demana el Museu de Barcelona que almenys en faci una rèplica.

8.3. Els articles d'opinió com a arquitecte, arqueòleg i urbanista

A continuació presentem els 7 articles d'opinió d'arqueologia i d'arquitectura de Puig i Cadafalch. S'inicien l'any 1892 a *El Setmanari català de Manresa* i acaben l'any 1924 a *La Veu de Catalunya*. Els hem resumit i contextualitzat i n'adjuntem les sinopsis. Aquests *abstracts* es complementen amb dades de context i/o biografies de personatges que es troben en el camp de 'Notes' de la base de dades. Val a dir que en el pas d'Access a Word s'han perdut molts codis irreversiblement, com la justificació i la cursiva de les capçaleres.

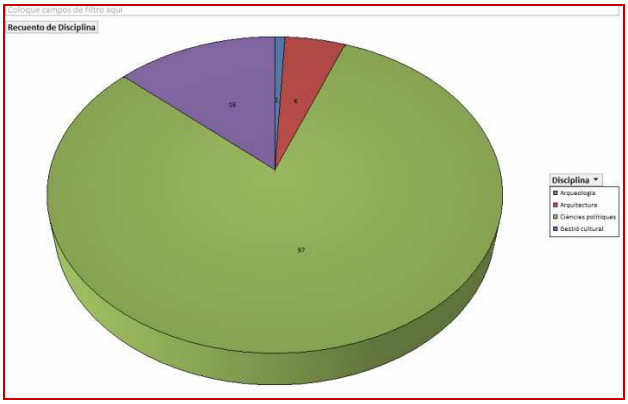

El gràfic circular assenyala en verd els articles polítics, en roig els d'arquitectura, en blau els d'arqueologia i en violeta els de gestió cultural.

1891

___ "La Academia de Bellas Artes de Madrid, en la Catedral de Barcelona". *La Renaixensa* (18-X-1891), p. 6.473 a 6.477.

Critica tres membres de la Real Academia de San Fernando de Madrid, per donar el dictamen que ha de convèncer tothom que les columnes de la Seu "La Catedral de Barcelona" poden sostenir el cimbori i que aquest harmonitza amb l'obra antiga de la catedral. Denuncia l'emmotllament a les lleis centralitzadores i com des de l'Acadèmia de San Fernando impedeixen decidir en qüestions artístiques catalanes.

___ "L'Academia de Madrit y l'arquitectura regional catalana". *L'Avenç* (30-XI-1891),p. 344-345.

Crítica del projecte per al cimbori de la Catedral de Barcelona, triat -igual que el del frontispici- per la Real Academia de San Fernando de Madrid, projecte que s'hagués hagut de confiar a arquitectes catalans.

1894

___ "La visita de la Associació d'Arquitectes de Catalunya á la Capella del Palau

dels Reys d'Aragó". *La Renaixensa* (23-X-1894), p. 6.226 - 6.227. Signat "Joseph Puig y Cadafalch"..

Puig es felicita de la iniciativa catalanista de l'Associació d'Arquitectes de Catalunya -tot i que no li agraden "ses formes á la castellana"- de visitar monuments catalans cabdals. Es visita la capella del palau dels reis d'Aragó i l'arquitecte Bonaventura Bassegoda llegeix part d'una monografia històrica que ha escrit sobre la construcció. També s'alegra del sorgiment d'aquest art que brilla a Europa i que molta gent anomena catalanista. Conclou l'article dient que "al poble que renaix artísticament deixeulo anar".

1900

___ "La Barcelona d'anys a venir" I-III. *La Veu de Catalunya* (29-XII-1900), Portada. Edició vespre. Segueix sèrie amb: 7-I-1901 "La Barcelona d'anys a venir-II", 22-I-1901 "La Barcelona d'anys a venir-III i últim"..

Atac frontal contra l'Eixample de Cerdà, a qui mai no anomena pel nom, sinó només com la "quadrícula", l'"Eixample" o bé l'"Ensanche". El molesta que sigui "un dels horrors més grossos del món" comparable a certes ciutats de l'Amèrica llatina. El compara a les galeries de nínxols dels cementiris. Advoca per dissoldre la comissió que el controla i tot l'aparell administratiu que el suporta i que li ha donat la forma que té, les normes de construcció, etc. No pot suportar que sigui un producte del segle XIX, fet a mida del "barceloní comú", que sigui "cursi" i sobretot que sigui una imposició de Madrid que Barcelona no volia.

1922

___ "La plaça Catalunya de llarg". *La Veu de Catalunya* (28-III-1922), Pàg 12. Edició vespre. Signat O..

El dimarts 28 de març "La Veu de Catalunya" dedica una doble pàgina 12-13 a la plaça Catalunya, amb un primer article genèric que va signat O i un segon sobre la casa Pich que no va signat. En l'estil del primer s'hi pot entreveure la ploma de Puig i Cadafalch encara que no hi ha cap prova documental que li atribueixi científicament. L'article comença amb la història de la plaça, les diferents remodelacions que s'hi ha fet i el problema congènit que té: el desnivell. L'autor proposa una font monumental al davant del portal de l'Àngel que reculli el desnivell, i acaba amb una metàfora en la qual la plaça és la dama i el projecte que la salvi un bon partit.

1924

___ "La destrucció de l'Acròpolis de Barcelona". *La Veu de Catalunya*. Suplement La Veu de l'Acròpolis (10-XII-1924).

Article irat contra el projecte de l'arquitecte Francesc de Paula Nebot, en aquell moment tinent d'alcalde d'Obres Públiques de Barcelona (1924-1926) per a la plaça darrere l'absis de la Catedral i el remodelatge del centre històric de Barcelona. S'hi oposa en nom de la conservació de l' escala de l'entorn monumental i perquè no vol que es repeteixin "les modes del temps de Napoleó III" referint-se a enderrocs de ciutats antigues "que han profanat Florència i han destruït una part de Roma". Critica que tot hagi estat pensat de pressa i es vulgui executar ràpidament i considera el projecte una "profanació de l'acròpolis de Barcelona".

Articles sobre Arqueologia:

1892

___ "Art català. Records de Sant Benet de Bages". *Setmanari català* (12-V-1892).

Amb l'intent de recuperar el record de l'antic monestir de Sant Benet a partir de les seves runes, Puig fa una descripció de la seva història i art des dels s. X i XI. Obra que considera de "les més catalanas de totas"i que malgrat el predomini del nou art modern, la gent no deixa d'evocar. Acaba el text amb unes paraules d'esperança en la immortalització d'aquest reconeixement: "comensém ja tots á adonarnos de lo de casa".

Conèixer i ésser coneguts! Veus aquí una tasca a fer…

Josep Puig i Cadafalch

LVC 12-IX-1919

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona